



bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt

Versijnt maandelijks - Jaargang 78 - No. 6 juni 1976



Officieel orgaan van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt in Nederland

NU is het tijd om HONING te slingeren!

Wij kunnen U diverse soorten HONINGSLINGERS leveren en al datgene wat bij de HONINGGOOGST HOORT ZOALS HONINGFLACONS - HONINGETIKETTEN enz.

Wij hebben ook DUBBELE HONINGZEVEN in roestvrij stalen uitvoering en HONINGAFTAPVATEN in vertinde en roestvrij stalen uitvoering. Zie onze noteringen hiervan in onze prijslijst in het aprilnummer.

Verder ontzegelbakken in klein en groot formaat.

Het BIJENHUIS is wegens VAKANTIE GESLOTEN van 28 JUNI tot en met 3 JULI.

Het BIJENHUIS is op de zaterdagen 26 juni; 13 juli en 26 juli a.s. in de morgenuren geopend.

VERDERE VERKOOPADRESSEN

Tegen een geringe prijsverhoging (bijdrage in de vrachtkosten) zijn onze artikelen ook verkrijgbaar bij de afdelingsdepôts:

Boerenbond Neerbosch-Hees, St. Agnietenweg 6, Nijmegen.

Afd. Bunnik/Houten, B. Th. Barten, Koningslaan 23, Bunnik, telefoon 03405 - 17 42.

S. G. v. d. Esschert, Spreeuwenweg 45, Apeldoorn, telefoon 055 - 23 67 79.

Afd. Velsen en omstreken, H. S. Homburg, Velsersduinweg 165, IJmuiden. Telefoon 02550 - 2 15 30.

Depôt Achterhoek, B. Meijerman, Dwarsdijk 6, Halle. Tel. 05736 - 479.

afd. Epe, Coöp. Novaco (Welkoop) Paasvuurweg 7, Epe. Tel. 05780 - 23 17.

BIJENHUIS-WAGENINGEN

GRINTWEG 273

Postgiro 823276

Algemene Bank Nederland-Wageningen

(Bijenhuis)

rekening nr. 53.90.42.900

Telefoon 08370 - 1 28 63

MAANDSCHRIFT VOOR BIJENTEELT. Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen.

Redacteur: G. v. d. Weert, Commissie van Redactie: W. Assink en H. G. Maagendans. De niet van redaktiewege geplaatste artikelen vertolken de mening van inzenders en geven niet altijd het inzicht van de redactie of het hoofdbestuur weer.

Alle stukken aan het Bijenhuis te Wageningen, ook opgaven en betaling van advertenties en speurbijltjes. Giro 84 68 01.

BIJ ONZE OMSLAGFOTO

Phacelia tanaecetifolia is een goede drachtplant die op elke grond gedijt en veel nectar kan geven. Zie ook het artikel „Bijen en Bloemen” in dit nummer. Bij aandachtige beschou-

wing moet U drie bijen op dit zoekplaatje kunnen vinden.

INHOUD VAN DIT NUMMER

Nationale Imkersdag	blz. 99
Bijen en Bloemen. L. G. M. Hensels	blz. 100
Adequate Verzorging en Voeding van het Bijenvolk (vervolg) Prof. Dr. Oscar Wahl	blz. 101
Imkersagenda	blz. 104
Verzekering - Vacantiesluiting	blz. 105
Internationaal Symposium Imkerijproducten	blz. 105
Reglement Nationale Honingtentoonstelling	blz. 105
In Memoriam erelid Tj. Stienstra	blz. 106
Vervolg notulen A.V.	blz. 107
Raamwerk. Chr. Maillie	blz. 110
Jaagkieps	blz. 112
Normalisatie enkelwandige bijenkast.	
J. J. Speelziek	blz. 114
Reactie hierop. H. C. J. Bekker	blz. 115
De Weerspiegel. J. A. Zoet	blz. 116
Afdelingsberichten	blz. 118

EPE - 21 AUGUSTUS 1976 - EPE

NAT. IMKERSDAG EN HONINGTENTOONSTELLING

Als u niet over eigen vervoer beschikt is de V(eluwse) A(utobus) D(ienst) het aangewezen vervoermiddel. Deze onderhoudt een 20-minutendienst van de N.S.-stations Apeldoorn en Zwolle op Epe. Deze rit voert u, vooral vanaf Zwolle door een zeer lommerrijk en aantrekkelijk typisch veluws natuurgebied en is op zichzelf al de moeite waard. Voor de eigen vervoersders en de deelnemers die met een eigen bus komen is ruimschoots parkeergelegenheid in de naaste omgeving van het Gemeentehuis aanwezig.

Hoe laat wordt u verwacht? Niet voor 9.30 uur en niet later dan 10.30 uur. In dat uur staat de traditionele koffie met koek voor u klaar.

Te 10.30 uur wordt de imkersdag officieel geopend door de voorzitter van de afd. Epe gevolgd door een woord van welkom van onze alg. voorzitter Mr. L. R. J. Ridder van Rappard en van een vertegenwoordiger van het Gemeentebestuur van Epe.

Van 11.00 uur tot 12.00 uur zal de Hr. L. G. M. Hensels van het Rijksbijenteeltconsulentschap voor ons een lezing houden. Zij die eerder een

De Eper Schaapskudde



voordracht van de Hr. Hensels hebben gehoord weten dat hij de gave heeft de door hem behandelde stof op buitengewoon boeiende en heldere wijze te brengen. Zijn onderwerp zal zijn „De Bijenweide” en meer in het bijzonder het benutten van de bekende drachten en van drachten waaraan de imker dikwijls voorbijgaat en natuurlijk wat we nog aan verbetering en een betere benutting van de bijenweide kunnen doen.

Van 12.00 uur tot 14.00 uur is er gelegenheid de lunch te gebruiken. Hoe en waar leest u nog in het juli-aug. no. van ons blad.

In ieder geval is u te 14.00 uur weer terug in de zaal, waar de Eper Toneelvereniging een blijspel voor u zal opvoeren. Over deze toneelvereniging, die 90 leden telt moet u niet gering denken. Zij bestaat al sinds 1931 en heeft zich tot in de wijde omgeving een reputatie opgebouwd die er zijn mag. Dat zij zich „De Hei-

kneuters” noemen is een vorm van zelfspot, die men tegenwoordig, natuurlijk met een engels woord, aanduidt als “understatement”. Het blijspel heet “Getrouwd of niet”. De schrijver is Aphraim Kishon.

Om 16.30 uur volgt de bekendmaking van de uitslag van de Nat. Honingtentoonstelling en de prijsuitreiking daarvan, waarna de dag wordt gesloten.

Dit houdt niet in dat u dan naar huis moet, want Epe met aan de oostzijde de IJsselvallei en aan de westzijde de prachtige veluwse bossen is het centrum van een streek waar het goed toe-ven is.

Stort daarom terstond het geld (f 15,— per persoon) voor uw deelname op **girorekening 2274435 t.n.v. W. Groenewold Dennenstuk 2 Epe** met de vermelding „Imkersdag” en de deelnemerskaarten zullen u bijtijds worden toegezonden.

BIJEN EN BLOEMEN

De realiteit, dat men meer plezier aan de bijen kan beleven, naarmate er een betere dracht aanwezig is en het feit dat men NU in 1976 imkert en er tal van drachtmogelijkheden verdwenen zijn, die er 25 jaar geleden wel waren, moeten we als imkers echt gaan leren inzien.

Dus: of we klagen verder, of we gaan er **ZELF IETS AAN DOEN**. Dat dit zeer goed kan, bewijzen de verschillende voorbeelden.

Percelen grond welke enige tijd braak liggen, door welke oorzaak dan ook, we vinden die b.v. bij uitbreidingsplannen van gemeenten, opgespoten terreinen, maar ook in uw eigen tuin, kunnen voor ons doel uitstekend gebruikt worden.

Een bijzondere toepassing willen we u niet onthouden. Bij de indeling van de gronden in de ruilverkaveling „Midden-Limburg” is een oppervlakte van 9,5 ha. verdeeld in percelen van 'n 0,5 tot 3,5 ha. door het Staatsbosbeheer ter beschikking gesteld aan verschillende imkers. Deze bewerken de grond en zaaien hier diverse soorten bijenplanten in. Hun ervaring is, dat werk en kosten ruim beloond worden. Ook hier moest men aan het idee wennen, **ZELF DOEN**.

En dit terwijl ruilverkavelingen bij imkers zo'n slechte naam hebben. In diezelfde ruilverkaveling is door meerdere landbouwers als groenbemester, bladramenas of Siletta gezaaid; gevolg: een goede najaarsdracht en mede hierdoor sterke volken in het voorjaar.

Hetzelfde gewas als zaaizaad geteeld, het bloeit dan in de zomer, heeft in Zeeland volle honingbakken opgeleverd in 1975.

Nootzoetraapzaad, het bekende vogeltjeszaad, geeft nog een goede aanvullende dracht, als men de grond maar 2 maanden ter beschikking heeft. Het zaad is goedkoop, overal te koop waar men vogelvoer verkoopt, 'n lichte grondbewerking, 'n bui regen en is dan 4 à 6 weken in bloei. Iets voor zo ertussen door of laat in het jaar.

Phacelia tanaecetifolia, stelt geen bijzondere eisen aan de grond, wordt in een goed bewerkte grond gezaaid in de maand april.

Nachtvorst richt hier weinig schade aan. Hoeveelheid zaad; 12 kg. per ha. rijenafstand 20 cm. kan gezaaid worden tot in de maand juli. Geeft bij laat zaaien geen nektar wel stuifmeel tot laat in de herfst.

Bloeit 6 tot 8 weken na inzaaien, geeft veel nectar bij warm weer, bij koude minder-kleur stuifmeel blauwwit.

Boekweit, (*Polygonum-fagopyrum*) Stelt weinig eisen aan de grond. Gevoelig voor nachtvorst, benodigd zaaizaad, 120 tot 140 kg. per ha. Bloeit 60 tot 70 dagen na zaaien. Honing donkergeel tot bruin, sterk aromatisch, kleur stuifmeel bruin.

Incarnaatklaver, (*Trifolium-incarnatum*), groeit zeer snel. Verlangt een lichte doorlatende grond. Zaaien in aug.-sept. bloeit dan in de maand mei van het volgende jaar. Bloemen mooi donkerrood, hoeveelheid zaaizaad 25 tot 30 kg. per ha. 3 cm diep zaaien, goed aanwalsen.

Esparcette, (*Onobrychis-vicifolia*), gedijt zelfs op zeer arme grond; Zaaïdiepte 2 à 3 cm. hoeveelheid zaaizaad 150 tot 240 kg. grof. Bij gezuiverd zaad 100 tot 140 kg per ha. kleur stuifmeel bruin.

Witte klaver, (*Trifolium-repens*), stelt geen eisen aan de grond. In het voorjaar zaaien, 10 à 12 kg. per ha. (fijn zaad). Bij warm weer, goede dracht, lichtgekleurde honing, kleur stuifmeel bruin. Heeft de laatste jaren veel te lijden van de hoge stikstof giften in de weilanden, waardoor het snel opschietende gras de witte klaver verstikt. Is een grasmat met witte klaver in fruitaanplant aanwezig, dan dient de fruitteler, wanneer hij tijdens de klaverbloei een insecticide bespuiting moet uitvoeren, daags ervoor de grasmat te maaien, de klaverbloem is dan weg en er worden dan geen bijen doodgespo-



Bloeiend Raapzaad oktober 1975

ten, de grasmat moet toch regelmatig gemaaid worden,

Honingklaver, (*Melilotus-albus*), bloeit wit, van juni tot oktober, en is ook bruikbaar op alle soorten grond, zelfs op stuifzand (Maasvlakte Rotterdam.)

Hoeveelheid zaaizaad; 12 kg. per ha.

Dit waren wat voorbeelden. Dat er veel mogelijkheden op dit terrein nog niet benut worden lijdt geen twijfel. Aan u 'n taak dit braak gebied aan te boren en te benutten. Als de koolzaad overvloed van de Flevopolder ophoudt, wat hebben we hiervoor in de plaats?

Laat geen gelegenheid om de bijenweide te verbeteren voorbij gaan.

Consulentschap
voor Bijenteelt
L. G. M. Hensels.

Adequate verzorging en voeding van het bijenvolk

vervolg (aprilno. blz. 67)

Tot zover hebben we steeds als we over voedsel spraken honing of suiker bedoeld, de brandstof van de bijen. Zoals alle dieren en ook wij mensen heeft de bij behalve energierijk voedsel echter ook nog een eiwit- en vitaminerijk voedselbron nodig om aan de benodigde bouwstoffen te komen. Voor de bij is dit het stuifmeel.

Een zo duidelijke scheiding tussen bouwstoffen en brandstoffen als bij de bij is in het dierenrijk verder nauwelijks te vinden: de honing is puur brandstof en het stuifmeel is enkel en alleen bouwstof. Zonder honing verhongert een

volk, ook al zit de raat vol stuifmeel. Zonder stuifmeel kan de bij niet broeden en blijven de jonge bijen onontwikkeld, ongeacht de aanwezige hoeveelheid honing.

Uit het stuifmeel bereiden de broedende bijen het voedersap waarmee zij (buiten de honing) de jonge werkster- en darrelarven als ook de koninginnelarven voeren. Bij de oudere werkster- en darrelarven wordt het voedersap met stuifmeel verdund; zij krijgen een mengsel bestaande uit voedersap, stuifmeel en honing. De pas uitgekomen werksters hebben nog onontwikkelde voedersap- en wasklieren. Om hun

klieren tot volle ontwikkeling te brengen hebben zij stuifmeel nodig. (De wasproductie daarentegen is onafhankelijk van het stuifmeel; bijen met volgroeide klieren kunnen ook zonder stuifmeel bouwen).

Ook de levensduur van de werksters hangt van de stuifmeelvoeding af. Jonge bijen die in een experiment geen stuifmeel te eten krijgen leven extreem kort. In het volk wordt de levensduur geregeld door een wisselwerking tussen stuifmeelvoeding en broedverzorging. Alle jonge bijen eten stuifmeel. Bij de broedverzorging gebruiken ze echter de meeste van de in het opgenomen stuifmeel aanwezige eiwitten en vitamines voor de aanmaak van voedersap. Hierdoor kunnen zij geen eiwitvoorraden in hun lichaam aanleggen en leven zeer kort. Dit geldt voor zomerbijen.

De bijen die in de nazomer en herfst uitkomen doen weinig of niets meer aan broedverzorging. Van het stuifmeel leggen zij een dik eiwit- en vethoudend weefsel in het achterlijf aan, en worden zodoende langlevende winterbijen. De hele winter blijven zij in het stadium van broedverzorgsters met ontwikkelde voedersapklieren steken en worden pas ouder als ze in het voorjaar met de broedverzorging beginnen.

In de laatste jaren van mijn onderzoek naar de gifgevoeligheid van de bij is nog een zeer belangrijke betekenis van het stuifmeel gebleken: Hoe beter de bijen in hun jeugd gevoerd zijn met stuifmeel, hoe groter hun weerstand is tegen bestrijdingsmiddelen. Ik zal dit met een voorbeeld verduidelijken. Van een groep bijen die de eerste 8 dagen na hun geboorte genoeg stuifmeel kregen stierf na voeden met een onkruidbestrijdingsmiddel 13%. Van een even oude groep bijen die niet genoeg stuifmeel hadden stierf 31%. In een derde groep die alleen met suikerdeeg gevoerd werd stierf 46%.

Ook bij oudere bijen, zelfs bij erg oude haalbijen, zijn soortgelijke verschillen te zien als ze in hun jeugd wel of niet genoeg stuifmeel hebben gehad. Hierbij bleek tevens dezelfde regulatie die ik hierboven voor de levensduur van de bijen beschreven heb: Intensieve broedverzorging verhoogt de gevoeligheid voor vergiften. Bij gelijke voeding zijn bijen die sterk gebroed hebben gevoeliger voor bestrijdingsmiddelen dan bijen die weinig gebroed hebben. Deze samenhangen zijn van groot belang bij het beoordelen van de gevaarlijkheid van bestrijdingsmiddelen voor de bij. Deze samenhang tussen stuifmeelvoeding en gifgevoeligheid is behalve interessant ook van groot belang voor de imkerij.

De honing, het energievoedsel van de bij, kan grotendeels door suiker vervangen worden.

Vooraf bijvoeren met suiker voor de winter is een vast gebruik geworden en bijna niet meer uit de moderne imkerij weg te denken. Desondanks hoort men steeds weer stemmen die het optreden van Nosema, amoeben en bacteriële bloedvergiftiging willen toeschrijven aan de suiker. Maar zover het geheugen reikt kennen we de voorjaarssterfte, ze was er al lang voordat de volken op suiker overwinterd werden.

Als stimulerend voedsel is de suiker echt de mindere van de honing zoals we al gezien hebben, maar als wintervoedsel blijkt na tientallen jaren ervaring dat het uitstekend geschikt is. We moeten niet vergeten dat Heinrich Freudentstein, de verguisde suikerapostel, de overwintering op suiker steeds gepropageerd heeft om de roer (dysenterie) de baas te worden. In alle gebieden met honingdauw zou de roer, die de laatste jaren tamelijk onbelangrijk is geworden, weer een gesel voor de imkerij worden als we onze volken op honing zouden laten overwinteren. Hoe het ook zij, met suiker beschikken we over een voedsel dat onze bijen doeltreffend tegen honger beschermt.

Het vervangen van de bouwstoffen van de bij is een stuk moeilijker. In aanmerking komen eiwit- en vitaminerijke voedingsstoffen zoals sojameel, gedroogde gist en magere melkpoeder (het gebruiken van volle melkpoeder met een hoger vetgehalte is voor de bij niets beter en zodoende alleen maar onrendabel). Uit mijn eigen ervaringen en uit die van een aantal Amerikaanse onderzoekers is gebleken dat een mengsel van deze stoffen steeds doeltreffender is dan elk afzonderlijk. Het best voldoen mengsels met een hoog gehalte aan sojameel; b.v. een mengsel van 3 gewichtsdelen soja en 1 deel gist en 1 deel melkpoeder. Sojameel met bijmenging van 10-20% droge gist doet het ook.

Zodra echter het gistgehalte hoger wordt, b.v. bij gelijke delen soja en gist, zien we het mengsel in de raat zeer snel hard worden en zijn waarde voor het volk verliezen. De in de handel verkrijgbare pollensurrogaten bestaan ook enkel uit stoffen zoals het genoemde sojameel.

Steeds weer wordt gevraagd hoe goed deze middeltjes nu wel zijn. Het antwoord op deze vragen is niet voor meer dan één uitleg vatbaar: geen van alle, zelfs niet de beste, kan de werking van het stuifmeel vervangen.

Een aantal getallen ter illustratie: De levensduur van bijen die vanaf de geboorte in kleine kastjes van 50-100 bijen in de broedstoof bewaard werden bedroeg als ze naast suiker ook met stuifmeel gevoerd werden 47,4 dagen. Bijen die onder dezelfde omstandigheden i.p.v. pollen surrogaten en mengsels van de verschillende surrogaten kregen leefden gemiddeld 38,0

dagen. Zij die alleen suiker kregen leefden gemiddeld 22,5 dagen. Deze laatste serie diende als controle. Hieruit blijkt overduidelijk dat het pollensurrogaat een grote invloed heeft op de levensduur, maar toch nog niet het echte pollen evenaart. Soortgelijke resultaten vinden we bij de ontwikkeling van de voedersapklieren.

De grootte van deze klieren hebben we microscopisch gemeten. We zien dan dat de met surrogaat gevoerde bijen heel goed ontwikkelde klieren hebben in vergelijking met de controle-serie die alleen suiker kreeg. De klieren van de bijen die met stuifmeel gevoerd werden waren echter nog groter. Ook de broedinvloed van de surrogaten was geringer dan die van het pollen. Volkjes op 1-3 raten in tenten gehouden, en gevoerd met surrogaat haalden maar 65% van de hoeveelheid broed die de met stuifmeel gevoerde volkjes bereikten. Ik moet hierbij wel opmerken dat dit een gemiddelde is. De resultaten varieerden van 20-90%! Hoe slechter de omstandigheden waren (zwak volkje, kou, regen of grote droogte) hoe slechter de met surrogaat gevoerde bijen uit de proeven te voorschijn kwamen.

Deze resultaten zijn niet vanzelfsprekend; eerder verrassend: pollen bevat minder eiwit dan de surrogaten en minder vitamines dan gist. Er zit wel meer vitamine in dan in soja en melkpoeder. Gist bevat 50% eiwit, sojameel (afhankelijk van het oliegehalte) 42-48%, magere melkpoeder 35-39%. Het eiwitgehalte van pollen is sterk afhankelijk van de soort, maar in klompjes gemiddeld maar 22%.

Een grotere voedingswaarde kan dus niet de verklaring zijn voor het bereiken van betere resultaten met stuifmeel. Ik zal niet uitvoerig uit de doeken doen hoe ik op het goede spoor ben gekomen.

Bepalend is dat de bijen een uitgesproken voorkeur hebben voor het pollen. Franse en Amerikaanse onderzoekers hebben aangetoond dat natuurlijk pollen in alcohol oplosbare stoffen bevat, die een grote aantrekkende werking op de bij hebben. Het is duidelijk dat we met behulp van deze stoffen onze surrogaten aanzienlijk kunnen verbeteren, maar in de praktijk zijn we nog niet zo ver. Canadese onderzoekers zijn de chemische structuur van deze stoffen al op het spoor.

Wetenschappers en ervaren mensen uit de praktijk in de V.S. en Australië raden al jaren aan de werking van de surrogaten te versterken door er pollen doorheen te mengen. Anders gezegd: pollen met surrogaat verdunnen! De surrogaten worden daar dan ook „pollen extenders” genoemd, oftewel pollenverdunners. Aangeraden worden meestal de mengsels van 3

delen surrogaat op 1 deel pollen. Als surrogaat wordt sojameel gebruikt of het bovengenoemde mengsel van soja, gist en melkpoeder (3 : 1 : 1). Met behulp van pollenvallen worden de klompjes verzameld. Ze worden gemalen en met het surrogaat vermengd.

Ik vind dit een goede manier om volken door periodes van pollenschaarste te loodsen. Het verzamelen en verkopen van pollen zou voor imkers in rijke pollendrachtgebieden tevens een niet te versmaden bron van inkomsten kunnen gaan vormen. Dit geldt in gelijke mate voor de pollenproductie voor gebruik in de imkerij als wel voor de directe verkoop in „reformhuizen”. Pollenschaarste is er vooral in het vroege voorjaar. De voornaamste pollenproducent in dit jaargetijde, de wilg, is lang niet overal in voldoende mate meer te vinden door de grote mate van cultivering van onze bodem. In welke gebieden gaat de oude stelregel „een wilg per volk” nog op? Ook andere vroege stuifmeelproducenten zoals de hazelaar, els, populier en olm zijn vaak in te gering aantal aanwezig.

Bovendien bloeien hazelaar en els vaak zo vroeg dat ze helemaal niet bevroren kunnen worden. De belangrijkste wilg wil nog wel eens verregenen, en dit geeft vaak grote pollenschaarste.

In Marburg geldt als periode van uitgesproken schaarste de periode tussen wilg en steenvrucht en paardebloem. 's Zomers is er nog al eens schaarste in gebieden die het vooral moeten doen met honingdauw. Voor de rest is er bijna altijd wel voldoende pollen aanwezig. Pollensurrogaten komen voor gebruik dan ook vooral in aanmerking in het voorjaar. Als er geen pollendracht is en de volken zelf ook niet over voldoende voorraden beschikken is elke stimulerende voeding in deze tijd nutteloos. Wie op dat moment geen pollen heeft moet zijn toevlucht zoeken tot surrogaten.

Hoe moeten deze pollensurrogaten nu gebruikt worden? De beste benadering van de natuurlijke situatie wordt bereikt door de bijen het pollen buiten als droog poeder te laten verzamelen. Dit gaat met behulp van een plat houten kistje, een doos of op oude raat. De plaats waar we het pollen neerzetten moet niet verder dan 20 meter van de kast verwijderd zijn, en moet buiten de belangrijkste uitvliegrichting liggen. Als we dan verder nog zorgen voor een droog, zonnig plekje uit de wind, dan zullen de bijen er zelfs bij tamelijk slecht weer (lichte regen) nog op vliegen. Het bezoek van de voederplaats wordt nog veel intensiever als we er een suikeroplossing bij zetten. (1 deel suiker op 5 delen water). Afgezien van het feit dat toediening van pollen op bovenstaande manier efficiënter is dan het toedienen in de kast, wor-

den de middelen opgeslagen in de buurt van het broed en de jonge bijen, die veel eiwit nodig hebben. Laat niet teveel surrogaat opnemen, want dan bestaat het gevaar dat de overvloedige voorraden in de raat verhard en zodra er weer pollendracht is uit de raat worden verwijderd. Ongeveer 20 gram per volk per dag is genoeg. Op een grotere stand meerdere voederplaatsen opstellen om te voorkomen dat bijen van verschillende volken elkaar de voederplaatsen gaan betwisten. Deze werkwijze heeft tevens het voordeel dat er een evenwicht ontstaat tussen vraag en aanbod: zodra er weer dracht is zullen de bijen de voederplaatsen niet meer bevliesen en kunnen we het surrogaat wegnemen.

Tegenover al deze voordelen die het toedienen van voedsel buiten de kast heeft, staat een belangrijk nadeel: je bent sterk van het weer afhankelijk. Bij lang aanhoudende periodes van slecht weer blijft er niets anders over dan het direct toedienen van het voedsel, in de kast.

En juist in deze periodes is de toevoer van eiwit en vitamine vaak erg hard nodig om de volken aan het broeden te houden. Bij voeding in de kast worden de surrogaten gemengd met honingsuikerdeeg. Hierbij moet het mengsel minstens 10% pollensurrogaat bevatten, of in nog hogere concentratie gemengd worden met honing. Hoe hoger de concentratie van het eiwitdeeg, hoe groter de invloed is die op het broed wordt uitgeoefend. Honinghoudend eiwitdeeg wordt beter geaccepteerd dan deeg bereid met technische invertsuiker. Een recept dat zijn sporen verdiend heeft is het volgende: poedersuiker en surrogaat worden in een gewichtsverhouding 5 : 1 droog gemengd en daarna met zoveel honing doorkneet dat een niet te stijf maar ook niet te dun deeg ontstaat. Een hoger eiwitgehalte wordt bereikt door 1 deel poedersuiker met 1 deel surrogaat te mengen en dit mengsel daarna met 1 deel honing (dus 2 : 1) te kneden. Een bruikbare deegvastheid kan ook bereikt worden door 1 deel surrogaat te roeren in 2 à 2½ deel honing. Eiwitdeeg van een laag gehalte wordt op dezelfde manier toegediend als suikerdeeg. Deeg met een hoog gehalte moet zo dicht mogelijk tegen het broednest worden aangebracht. Dit kan bij voorbeeld op een lege raat, die als pollenraat direct naast het broed wordt opgehangen.

Een stimulerende voeding met suikerdeeg is hierbij dan tevens op zijn plaats. Is het zo koud dat de bijen geen water kunnen halen, dan moeten we ze ook dat geven. Watergebrek kan, ook bij de opname van eiwitdeeg, leiden tot een verstopping van de endeldarm zoals we dat bij de z.g. Meiziekte kennen.

Door de juiste voeding op het juiste moment – door stimulerende voeding, indien nodig met gelijktijdige pollensurrogaatvoeding als het er op aan komt de ontwikkeling van de volken te bevorderen; door te voeren in periodes van slecht weer en slechte dracht – houden we de volken aan het broeden.

Het verzorgen van broed put de bijen uit. Ze worden niet erg oud, maar worden tijdig door nieuwe, jonge bijen vervangen. Dit ongestoorde bijenverloop in de volken is de beste bescherming tegen de gevaarlijkste en tevens meest voorkomende ziekte die we kennen: de epidemische Nosema.

Door een adequate voeding van de bijen zorgen we niet alleen voor sterke, maar tevens voor gezonde volken. En zoals u weet zorgen alleen sterke **en** gezonde volken voor een goede oogst !

Prof. Dr. Oscar Wahl.
Vert. C. v. Honk, Utrecht.

H.H. IMKERS

Zend vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS

rechtstreeks of in verenigingsverband naar ...

HONINGZEMERIJ

W. van 't LAND

Telefoon 2607 Barneveld

Desgewenst KUNSTRAAT terug.

• U zult zien, wij betalen de hoogste prijs.

ONZE IMKERSAGENDA

- 19 juni Bijenmarkt Haarlem
- 26 juni Bijenmarkt IJsselstein
- 26 juni Marktpropaganda Ter Apel
(zie afd. nieuws)
- 7 juli Bijenmarkt Steenwijk
- 20 juli Bijenmarkt Veenendaal
- 4 aug. Bijen- en Honingmarkt Epe
- 6 aug. Bijenmarkt Santpoort
- 14 aug. Bijenmarkt Zutphen
- 21 aug. Nationale Honingtentoonstelling Epe
- 21 aug. 46ste Nationale Imkersdag Epe
- 18 sept. Honing- en Bijenmarkt Ugchelen
- 2 okt. Bijenmarkt Zutphen



OFFICIELE MEDEDELINGEN

Schademelding Verzekering

Leden die schade hebben geleden aan hun bijenvolken en/of bijenstal met toebehoren en in aanmerking wensen te komen voor een eventuele uitkering via onze collectieve bijenverzekering moeten dit binnen drie dagen na constatering melden aan ons Bijenhuis te Wageningen. Zij ontvangen dan aangifteformulieren in drievoud waarvan er twee zo volledig mogelijk ingevuld, per kerende post teruggezonden moeten worden aan het Bijenhuis. Stormschade en schade door baldadigheid vallen niet onder de verzekering.

Secretariaat wegens vakantie gesloten

In verband met de VAKANTIE is het secretariaat en het gehele BIJENHUIS gesloten in de week van 28 juni tot en met 3 juli a.s. Wilt U hiermede zoveel mogelijk rekening houden en Uw bestellingen en correspondentie tijdig voor deze datum doorgeven? Hartelijk dank bij voorbaat.

Internationaal Symposium over de producten van de imkerij en de technologie daarvan

Algemene informatie. Het symposium wordt gehouden van 2-7 september 1976 in Boekarest. (Roemenië). Deelnemen kunnen wetenschappelijke en praktijk-onderzoekers op het gebied van de apitherapie en de producten van deze imkerij in verband met het gebruik in dienst van de gezondheid van mens en dier. Tegelijk met het symposium wordt de derde „Bukarester Messe” voor imkerijproducten en technologie gehouden.

Op de Messe worden tentoongesteld: imkerijproducten, apitherapeutische preparaten, cosmetica waarin producten van de imkerij zijn verwerkt, vaklektuur over bijenteelt en apitherapie enz. Er worden enkele excursies gehouden. Deelnemersprijs 150 lei p.p. Daarin zijn begrepen de verslagen van de lezingen, toegang tot de filmvoorstellingen, bezichtiging van verschillende bezienswaardigheden enz. Deelnemersprijs voor begeleiders 75 lei. Zij krijgen geen congresverslagen.

Alle aanmeldingen, verzoeken om inlichtingen enz. te richten aan het secretariaat van het Apitherapie Symposium in het Internationale Apimondia Instituut. Adres: 7000 Boekarest I, Str. Pitar Mos No. 20 Tel. 12.17.48 of 12.88.59 of aan het „Imkersverband der Sozialistischen Republik Rumänien”, 7000 Boekarest I Str. Iulius Fucik No. 17 Telex 11205 Apiron Buc. Tel. 12.20.10. Hotelkosten (logies met ontbijt) variëren van luxe hotel 521 lei per dag tot 93 lei per dag in een studententehuis. De mogelijkheid bestaat om na het symposium aan verschillende excursies deel te nemen.

Reglement Nationale Honingtentoonstelling Epe 1976

1. De tentoonstelling zal worden gehouden op zaterdag 21 augustus 1976 in het Gemeentehuis te Epe.
2. **Inzending.** De inzendingen van de afdelingen der groepen Veluwe en Overijssel-West dienen binnen te zijn uiterlijk vrijdag 20 augustus 1976 te 19.00 uur. Inzendingen van verder afgelegen afdelingen kunnen tot uiterlijk zaterdag 21 augustus 1976 9.00 uur worden aangeboden. Voor inzendingen in de klassen Experimentele Vormgeving en Vlechtwerk geldt voor alle deelnemers (sters) als **uiterste inzendingsdatum zaterdag 21 augustus 1976, 9.00 uur.**
3. **Afvoer inzendingen.** Een kwartier na sluiting van de imkersdag wordt iedere deelnemer die zijn inzending wenst mee te nemen, in de gelegenheid gesteld deze persoonlijk in ontvangst te nemen bij de Commissie.
4. **Inleggelden.** Voor elke ingezonden flacon, elk raampje, doosje enz. is een inleggeld van f 0,50 verschuldigd. Voor de klassen Experimentele Vormgeving en Vlechtwerk is f 1,— per stuk verschuldigd. Betaling contant of tijdig vóór 20 augustus per postgiro op rekening 82 32 76 van Bijenhuis Wageningen.
5. **Flacons.** De keuze der flacons is vrij, met dien verstande dat de minimum inhoud 250 gram en de maximum inhoud 1000 gram moet zijn. Alle flacons van één serie moeten van hetzelfde model en neutraal zijn.
6. **Etiketten.** Etiketten zijn niet vereist, doch wel toegestaan. Flacons met etiketten mogen **niet** voorzien zijn van naam en adres van de inzender. Sluitetiketten zijn **niet** toegestaan. (uitgezonderd klasse 12.)
7. **Indeling in klassen.** Er kan worden deelgenomen in:
Klasse 1: Flacons vloeibare honing (3 stuks)
Klasse 2: Flacons gekristalliseerde honing (3 stuks)
Klasse 3: Flacons heidehoning (3 stuks)
Klasse 4: Sekties zomerraathoning.
Klasse 5: Sekties heideraathoning.
Klasse 6: Ramen zomerraathoning.
Klasse 7: Ramen heideraathoning.
Klasse 8: Flacons brokkehoning (3 stuks)
Klasse 9: Wasbodems 1 kg.
Klasse 10: Wasbodems meer dan 5 kg.
Klasse 11: Honingkoek.
Klasse 12: Ander honinggebak.
Klasse 13: Opmaak honing in flacons.
Klasse 14: Opmaak raathoning in sekties.

- Klasse 15: Opmaak losse raathoning.
 Klasse 16: Experimentele vormgeving; tafelstukken.
 Klasse 17: Experimentele vormgeving; etalagestukken.
 Klasse 18: Vlechtwerk; korven van stro en/of buntgras.
 Klasse 19: Siervlechtwerk van stro en/of buntgras.

In de klasse vloeibare honing mag met meerdere series van 3 stuks worden deelgenomen, mits er tussen de series een aanwijsbaar verschil in soort, kleur en smaak is. Hetzelfde geldt ook voor klasse 2 en gedeeltelijk ook voor de klassen 11 t/m 19.

8. Beoordelingsnormen.

De enige norm bij de beoordeling door de jury is de vraag in hoeverre de inzending aantrekkelijk is voor de konsument. De jury zal daarbij zowel op kwaliteit en zuiverheid der produkten, als op de verpakking en presentatie letten.

9. Bekroningen.

Op de tentoonstelling wordt door de jury aangegeven die inzendingen die de hoofdprijzen hebben behaald en de eerste, tweede en derde prijzen. Een eerste prijs is 100 punten, een tweede prijs is 99 punten en een derde prijs is 98 punten. Op het oordeel van de jury is geen beroep mogelijk.

10. Prijzen.

De jury kent de volgende prijzen toe:

- De Ridder van Rappard-wisselprijs.
- De wisselprijs van het Ministerie van Landbouw.
- De Gouden Medaille der Vereniging.
- De Zilveren Medaille der Vereniging.
- De Bronzen Medaille der Vereniging.

De winnaars van de wisselprijzen ontvangen tevens als blijvende prijs de Gouden resp. Zilveren Legpenning der vereniging. Alle inzenders ontvangen tevens een oorkonde waarop vermeld staan de klassen waarin zij eerste, tweede en derde prijzen hebben behaald.

Bij toekenning der wisselprijzen geldt als norm: In iedere klasse telt slechts één serie, n.l. de hoogst gewaardeerde, mee. Voor de klassen 16, 17, 18 en 19 worden aparte prijzen beschikbaar gesteld. Deze klassen dingen niet mee bij de toekenning der wisselprijzen en medailles.

11. Alleen nederlandse honing.

Er mag alleen in Nederland gewonnen honing worden ingezonden. Honing, welke naar het oordeel van de jury, kennelijk van buitenlandse oorsprong is, wordt van deelname uitgesloten.

12. Alleen inzendingen van leden.

Op de tentoonstelling en keuring worden alleen toegelaten inzendingen van leden. Dit is ook van toepassing op de inzendingen buiten mededinging in de klassen 16, 17, 18 en 19.

13. Verdere bepalingen.

Iedere deelnemer(ster) dient bij zijn/haar inzending een lijst te voegen vermeldende: Naam en volledig adres, eventueel telefoonnummer, klassen waarin en hoeveelheden waarmee wordt deelgenomen.

De inzendingen blijven geheel voor rekening en risico van de inzenders. Door in te zenden verklaart de inzender zich zonder voorbehoud accoord met de bepalingen van dit reglement en niet voorziene beslissingen van de organisatiecommissie en jury. In alle zaken waarin dit reglement dus niet voorziet, beslist de organisatiecommissie zonodig in overleg met de jury.

In memoriam ons oud-H.B.-lid en erelid Tj. Stienstra

Vlak voor het ter perse gaan van dit nummer bereikte ons de droeve tijding dat ons oud-H.B.-lid en erelid Tjerk Stienstra op 21 mei j.l. in de ouderdom van 79 jaar was overleden.



De Hr. Stienstra werd in 1912 lid van de afd. Leeuwarden en O., welke afdeling hij van 1922 tot 1952 als secretaris diende. Als zodanig organiseerde hij met onze oud-alg. secr. de Hr. R. P. Groenvelde, die destijds voorzitter van de afd. Leeuwarden was, in 1935 de 13de Ned. Imkersdag.

Op 21 november 1946 werd hij als lid van het H.B. gekozen voor de groep Friesland en was als zodanig het eerste H.B.-lid voor die groep. Voordien werden de belangen van de friese en de groningse imkers te samen door één H.B.-lid behartigd. De Hr. Stienstra gaf mede de stoot aan de instelling van de normalisatiecommissie die de maten van Simplexkast en raam heeft genormaliseerd en had ook zitting in deze commissie, die onder voorzitterschap van Dr. A. Minderhoud stond.

De overledene was een strijdvaardig H.B.-lid die op tal van terreinen zeer actief was. Ook de prijs en de afzet van onze inlandse honing had zijn volle aandacht. Hij nam ook een werkzaam aandeel in een commissie die ten doel had het destijds bestaande rijksmerk op honing meer ingang te doen vinden.

In 1955 stelde het H.B. een „Bespuittingscommissie“ in, die tot taak had middelen te beramen om een halt toe te roepen aan de steeds toenemende schade aan bijenvolken door toepassing van chemische middelen. Na de instelling van de afd. Bijenteelt van het Landbouwschap ging de commissie op in de „Bestrijdingsmiddelencommissie“ van dat Schap. In beide commissies had de Hr. Stienstra van de oprichting af tot verleden jaar zitting. Tijdens zijn H.B.-lidmaatschap maakt hij bovendien deel uit van de Commissie voor de Afd. Handel van onze vereniging. Na zijn aftreden zei de alg. voorz. in de A.V. van 1955: „Het zou wel van zeer grote ondankbaarheid getuigen, als we niet een woord wijden aan de Hr. Stienstra, die jaren lang met grote ijver en toewijding

en met een nimmer aflatend enthousiasme de belangen van bijenteelt en vereniging heeft gediend." In de alg. vergadering van 1957 werd hij dan ook tot erelid benoemd.

Ook het maandschrift had zijn belangstelling. Behalve artikelen van algemene aard publiceerde hij humoristische cursiefjes onder het pseudoniem „De Bijenman”.

Tot enkele weken voor zijn verscheiden bleef de Hr. Stienstra zeer actief meelevend met het wel en wee van onze vereniging, waarvan de vele brieven die hij tot secretariaat en redactie richtte getuigen. Ook daarin gaf hij blijk van een heldere kijk op de zaak. Hoewel dikwijls kritisch van inhoud, was zijn kritiek toch altijd mild en opbouwend.

Met de Hr. Stienstra is een steunpilaar van onze vereniging die juist in de moeilijke na-oorlogse jaren veel werk heeft verzet, van ons heengegaan. Zij die met hem hebben gewerkt zullen hem niet licht vergeten.

Het past ons niet in de persoonlijke sfeer te treden. Toch willen wij, wetende hoezeer gezin en familie bij hem voor alles ging, ook van deze plaats zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen van harte sterkte wensen bij dit smartelijk verlies.

Onze alg. voorzitter Mr. Ridder van Rappard tegenwoordigde de vereniging bij de teraardebestelling en sprak een woord van afscheid en waardering.

Vervolg Notulen

van de Algemene Vergadering van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland, gehouden op 27 maart 1976 in het gebouw van het I.A.C. aan de Lawickse Allée 11 te Wageningen, aanvang 13.00 uur.

De Jaarstukken.

De Hr. T. Schiltwacht afd. Kennermerland spreekt over de vergoeding aan Handel voor verleende diensten. Voorz. Dit is een gefixeerd bedrag. Zie de beleidsnota.

De Hr. C. Pater Jzn. wnd. secr. De klanten willen voorlichting, vooral beginners. Een half uur praten dikwijls bij een gering bedrag aan aankopen. Voorlichting moeten we geven maar het moet wel worden ingecalculeerd.

De Hr. J. A. de Zoet had ernstige kritiek. Zijn op schrift gestelde bezwaren volgen hieronder in de letterlijke tekst, voor zover niet reeds afgedaan in de H.B. verg. van 13 nov. 1975, waarvan met een enkel woord melding is gemaakt in het beknopt verslag opgenomen in het febr.no. van '76.

Het financieel jaaroverzicht gaat voor de eerste maal vergezeld van een begeleidend praatje, namens het dagelijks bestuur verzorgd door de heer Pater.

In de eerste plaats wil ik u attenderen op een storende fout in de toelichting op blz. 29 onder het hoofdstuk „Meer contributie voor 1977 nodig”. Er wordt gesproken over het nu lopende jaar 1975 waarin niet is voorzien in het betalen van de premie voor de kollektieve verzekering, terwijl in de toelichting van de heer van Mourik op blz. 30 wordt gesteld dat de premie voor de verzekering in dit boekjaar nog door de afd. suiker betaald kon worden. Wellicht wordt met het lopende jaar 1976 bedoeld.

Verder stelt de heer Pater:

Niettegenstaande de cijfers uit de jaarstukken uitvoerig zijn, zijn ze niet altijd even duidelijk voor elk lid te lezen. Wel, het lijkt me dat de cijfers dit jaar bijzonder duidelijk zijn.

Wordt er in uw praatje nog de loftrompet gestoken over veel dat in het achter ons liggende verenigingsjaar is gebeurd, als we de blz. omslaan dan zien we voor ons het resultaat van de verrichte handelingen of liever, die niet verrichte handelingen.

Ik citeer de heer van Mourik op blz. 30:

De kas had een administratief overschot van f 1503 gulden, waar tegenover geen betaalstukken te vinden waren.

Deze passage ademt wanorde.

Mijne heren, bestuursleden, als bovenstaande situatie is ontstaan door een verregaande onzorgvuldigheid van de verantwoordelijke personen wilt u de Alg. Verg. dan mededelen welke maatregelen er door u zijn genomen om iets dergelijks in de toekomst te voorkomen?

Hoe kunt u gedogen dat een dergelijk inefficiënt handelen nog voorkomt.

Dit jaarverslag is een overzicht van de handelingen die onder uw verantwoordelijkheid zijn geschied. U draagt verantwoording t.o.v. de leden aan wie u in deze vergadering toestemming komt vragen om het quotum met f 6,— te verhogen.

Het vertrouwen in dit hoofdbestuur is in de afd. Buiksloot tot het minimum gedaald en niet alleen door het ontstellend onzorgvuldig financieel beheer, hetgeen door de hr. van Mourik in één zin nuchter onder woorden is gebracht. Uw vrijage met de goede gang van zaken, Hr. Pater, roept slechts wrevel op. U hebt het over een klein nadelig saldo. Dit kleine nadelig saldo bedraagt dan f 5000 bij een bruto-winstpercentage van 48% waarbij de afschrijving op het pand dan maar achterwege gelaten wordt.

Durft u nog steeds over Handel te spreken bij het zien van de onbeholpen en welhaast onleesbare nota's die worden afgegeven?

Bij het zien van bouwplakketten die, helaas, niet voldoen aan minimeisen?

Wat het personeelsbeleid betreft, naar ons oordeel aantrekt de vereniging niet gediend door het overhaast aantrekken van administratief personeel.

Wacht eerst het rapport van de heer Kraaikamp af, die momenteel het Bijenhuis aan een bedrijfs-economische analyse onderwerpt, verwerk zijn aanbevelingen in het huidige boekhoudkundige systeem en bezie pas dan in alle rust of, en zo ja tegen welk een arbeidsovereenkomst, er nog personeel aangenomen dient te worden.

Naar het oordeel van de afd. Buiksloot worden de hoofdlijnen uit het oog verloren. Wat is de taak van onze vereniging.

- a) het bevorderen der bijenteelt o.a. door het uitgeven van een lezenswaardig vakblad.
- b) het voeren van een verantwoord beheer over de ter beschikking staande financiën en goederen.

Aan beide voorwaarden wordt volgens ons niet in voldoende mate voldaan.

Mijnheer de voorzitter, de kritiek die er tot u komt heeft u al vaak bestempeld als negativisme, kenmerk van deze tijd.

Maar ik verzeker u dat de kritiek die ik zojuist naar voren heb gebracht voortkomt uit bezorgdheid over de situatie waarin onze vereniging zo langzamerhand is verzeild geraakt.

Het lijkt erop dat de in dienst genomen krachten onvoldoende gemotiveerd zijn en dat het Hoofdbestuur, zijnde werkgever, niet bij machte is de personeelsleden te inspireren tot efficiënt werk.

Het is eigenlijk een vreemde gang van zaken dat op de Alg. Verg. geen motie van wantrouwen kan worden ingediend n.a.v. de gepubliceerde cijfers, maar

dat men door het tijdstip van indienen, 10-10 uiterlijk altijd een jaar achter loopt alvorens de motie in behandeling genomen wordt. De onderdelen door mij uit het jaaroverzicht gelicht zijn het waard in een motie van afkeuring of wantrouwen nader onder de aandacht gebracht te worden.

In de beleidsvoornemens zoals gepubliceerd in het groentje 2/76 blz. 29 staat te lezen:

Het beleid voor nu en in 1977 is gericht op het stimuleren van de propaganda. Dat tussen het woord en de daad een lange weg kan liggen moge blijken uit de cijfers.

Beschikbaar voor propaganda in 1974 en 1975 f 1000,— besteed in 1974 f 455,62 en in 1975 één honderd dertig gulden.

Heb ik eerder personeelsleden beticht van inefficiënt werken, aan de hoofdbestuurders komt het predikaat insequent werken toe.

Op de hoofdbestuurdersv.d. van 11/1/75, waarvan het verslag is gepubliceerd in het groentje van 2/75 blz. 28, is toegezegd dat na elke hoofdbestuurdersv.d. een besluitenlijst zal worden gepubliceerd. Deze besluitenlijst blijkt éénmalig te zijn geweest.

Op dezelfde Hfd-bestuurdersv.d. is besloten speciale aanbiedingen samen te stellen bij de Alg. verg. en op markten. Alleen iets van gemerkt op de Alg. Verg. van vorig jaar. In ieder geval niet op de bijenmarkt te Velzen.

Zorgvuldige controle bouwpakketten is zeer gewenst.

Alvorens nieuw personeel aan te trekken voor de functie secr./penn. eerst de aanbevelingen van de heer Kraaikamp grondig bestuderen c.q. in de praktijk brengen.

Wordt er nog steeds gewerkt aan ander verpakkingsmateriaal voor honing dan de omnia-pot, zoals toegezegd in een schrijven van 2-12-1974. Zo ja, wanneer kunnen we hierover bericht verwachten??

Medewerkers voor de rubriek Oogst en Dracht vinden via de hoofdbestuurdersleden.

De Hr. **B. Rutten** afd. Nijmegen. De Hr. Pater zegt afd. Handel is groeiende. Dan moeten we meer depots stellen. De marge voor depots is 5 tot 10% transportkosten voor depot. Deze marge is te smal. Nijmegen kocht 100 kg. kunstraat. Daarna kwam er een goedkope aanbieding. Nijmegen kreeg geld niet terug.

De Hr. **D. H. Koeman** afd. Schellinkhout. De klant praat een half uur. Dat is te duur. Verkoop hem een boekje waar alles in staat. Hr. Pater. Dit advies is al meermalen toegepast.

De Hr. **P. W. Strooper** afd. Winterswijk. Mevr. Jasperse heeft gevraagd naar een zithoekje. Voorz. Is er al maanden. Hr. Str. Bedankt voor de toelichting.

De Hr. **J. Visser** afd. Zwolle. Het administratief nadelig saldo is in feite voordelig. De afschrijvingen zijn te hoog. Wil hiermee aantonen dat quotumverhoging feitelijk niet noodzakelijk is. Voorz. De Hr. van Mourik zal hier later nog wel op ingaan.

De Hr. **A. Kraai** afd. Wageningen vraagt of het H.B. wel aan kostenbewaking deed. Dat met het oog op personeelslasten.

De Hr. **H. Penning** afd. Oegstgeest heeft het jaar '75 doorgenomen. Dat is wat opstelling betreft gelijk aan '74. Heeft de ver. een pand? Dat is niet ondergebracht bij ver. maar bij suiker. Komt er op neer dat de opmerkingen van vorig jaar niets hebben uitgewerkt. Hij stemt in met de geleverde kritiek.

Mej. **L. Jasperse** afd. Bunnik. Ten laste van de post propaganda is te weinig uitgegeven. Toch is er heel wat gedaan van die post. Kritiek over het opvoeren

van de post accountantskosten is er elk jaar. De Commissie Nazien Boeken vindt het te laag. Zijn het wel accountantskosten? Of is dat werk voor een boekhouder tegen acc.-tarief? De acc. moet uitsluitend zijn werk als accountant doen. De rest een eenvoudige boekhouder. Voorz. al die kosten zijn het gevolg van een in elkaar gelopen boekhouding waar men nog niet uit is. In principe heeft U gelijk. Het is veroorzaakt door omstandigheden die zich hopelijk volgend jaar niet meer zullen voordoen.

De Hr. **T. Schiltwacht** afd. Kennemerland. De voorz. zegt: De boekhouding is nog niet in orde. De commissie zegt van wel. Wat is precies de opdracht van de commissie. Voorz. Het zijn leken die enig inzicht krijgen. Hun vragen worden beantwoord. De verantwoording voor de inhoud van het rapport ligt bij de commissie. Voorz. leest het rapport voor.

De Hr. **A. Kraai** afd. Wageningen. Er is geadviseerd tot een moderne administratie. Waarom is dat niet gedaan?

De Hr. **W. H. van Mourik**, accountant. T.a.v. de door de Hr. Zoet gesignaleerde storende fout. Het is jammer dat die er in is gebleven. De drukker heeft de correctie over het hoofd gezien.

Ik heb alleen kunnen constateren dat het saldo er was. Kan uiteraard niet alles uitzoeken. Men moet zich niet blind staren op de hoge brutowinst. Daar zitten lonen en lasten in. Onleesbare nota's en kwaliteit van bouwpakketten behoren niet tot het terrein van de accountant. Handel adresseert ook de verzending van het Groentje. De waarde van ons pand is veel hoger dan de balanswaarde. Daarom is er nog niet op afgeschreven. T.a.v. de opmerkingen van de Hr. Penning. De opstelling is in feite hetzelfde. Daarmee ben ik het eens. Veranderingen maken de vergelijking met voorgaande jaren onmogelijk. Het pand komt ten laste van afd. Suiker. Dit is historisch gegroeid. Het heeft altijd op suiker gestaan die het heeft gefinancierd.

De Hr. **H. Penning** afd. Oegstgeest. Is afd. Suiker dan geen vereniging. Hr. M. We hebben drie administratieve afdelingen. Hr. P. Voor niet administratief geschoolde leden moeilijk leesbaar. Hr. M. Samenvoegen kan niet. Handel is financieel belastbaar voor de vennootschapsbelasting. T.a.v. de aanmerkingen van afd. Zwolle. Waarom deze niet ingestuurd aan accountant. (Teveel afgeschreven op materiaal, waarom salaris secr.-penning. geheel ten laste van vereniging, vergoeding van Handel aan vereniging moet vervallen, berekening quotum te laag, te samen heeft ver. een voordelig saldo, dus geen quotumverhoging.)

Accountant. Deze bemerkingen raken kant noch wal. Wij schrijven af volgens bestaande financiële regelen. De quotumberekening is foutief. Wij hebben jeugdleden en halfjaarsleden. Het opgegeven bedrag is exact. De afschrijvingen van Handel geschieden fiscaal volgens de Vennootschapsbelastingwet.

De Hr. **C. Pater Jzn.** T.a.v. de opmerkingen van de Hr. Zoet. Er is geen personeel aangetrokken. Alleen het dienstverband van de Hr. Holleman is beëindigd. Wij zijn op verzoek tot het uitbrengen van bouwpakketten overgegaan. Hr. Zoet Wij hebben drie bouwpakketten gekocht op de markt. Bij het in elkaar zetten bleek de kastwanddikte verschillend te zijn. Er vielen noesten uit het hout. Hr. Pater Deze klachten zijn juist. Aan verbetering wordt gewerkt. Er moeten kinderziekten overwonnen worden. Van de aanmerkingen moeten we leren. Hechthout is in onderzoek. T.a.v. de depots. Men moet deze meer tot leven brengen. De depotprijs mag iets hoger zijn. De portokosten af Bijenhuis worden vermeden. Nijmegen kwam nog niet zo gek uit met zijn kunstraat.

Wij zullen dit in verband met de goedkope aanbieding nog nader bekijken. Er ontstaat nog enige discussie omtrent de verkooppolitiek. Hr. Zoet zegt dat eenmaal een goedkope aanbieding doen en dan niet meer inconsequent is, gezien de aankondigingen in het Groentje. (Notulist merkt hierbij op t.o.v. een in de discussie door de Hr. Pater gedane uitlating, die niet bij iedereen goed is overgekomen, dat hij, gezien zijn lichamelijke toestand, in feite in bed had behoren te liggen.)

De Hr. **H. Niemeijer** afd. Dieren. We moeten komen tot een betere bedrijfsadministratie. **De jaarstukken worden goedgekeurd.**

Begroting.

De Hr. **B. Rutten** afd. Nijmegen. De quotumverhoging is slechts gerechtvaardigd als de service wordt vergroot. We moeten bezuinigen. De Hr. **J. A. Zoet** afd. Buiksloot. Heeft het H.B. wel eens gehoord van inflatie? De begrote bedragen moeten worden verhoogd. Gaat men met de begroting accoord dan gaat men met de verhoging accoord. De begroting is daarop gebaseerd. De Hr. Zoet heeft bezwaren.

Voorz. In de begroting zit ook f 2,50 van vorig jaar. De Hr. **A. Kraai** afd. Wageningen heeft ernstige bezwaren. Zijn afd. wil niet verder gaan dan f 3,—. De aanleg van de tuin kost f 1,50 quotum per lid. Er was aangeboden dit gratis te doen. **Voorz.** Dit hoort niet bij dit punt thuis. Bij f 3,— minder quotum kunnen we niet meer werken. De meerderheid acht f 6,— gerechtvaardigd. De Hr. **W. Nagtegaal** afd. Oegstgeest. De afd. is niet ongenegen, maar wil het pensioenfonds vergroten.

Een vertegenwoordiger van afd. **Zwolle**. Quotumverhoging leidt tot ledenverlies. Dit jaar 5. Vindt de verhouding tussen Ver. en Afd. absurd. De Ver. verdwijnt. We moeten de kip aan de leg houden.

Voorz. De praktijk bewijst het tegendeel. We gaan in ledental vooruit. **Spr.** We moeten geld zoeken op andere wijze. Groentje eenmaal in de twee maanden laten verschijnen (rumoer) afd. berichten inkorten en recapitulieren. Bezuinigingen om de zaak draaiende te houden.

De Hr. **A. v. Rooijen** afd. Ede. De afdelingen maken de vereniging. De afd. kan financieel niet uit door de hoge zaalhuren. Ede heeft in het seizoen 7 bijeenkomsten.

De Hr. **C. de Koning** afd. Lunteren. De leden willen wel lid zijn van de afd. maar niet van Wageningen. Mej. **L. M. Boerjan** afd. Oostburg. Is het nog wel zinvol lid van Wageningen te zijn. Bestellingen worden niet volledig uitgevoerd.

De Hr. **T. Schiltwacht** afd. Kennemerland. We moeten geen verhoging doordrukken als het tot ledenverlies leidt. De **voorz.** De kwantiteit gaat niet achteruit.

De Hr. **S. J. Gouda** afd. Kerkwijk. Ben jaren lid en 20 jaar op de A.V. geweest. Heb steeds dezelfde dingen gehoord. De verhoging moet f 6,— worden. De afd. moeten actiever worden, dan win je leden. Je kunt wat doen als je geld boven het quotum vraagt.

De Hr. **B. D. M. v. Emmerik** afd. Kennemerland. Als de afd. activiteiten verhoogt kost dat geld. De verhouding quotum en afd. contributie valt niet uit ten gunste van de afd. **Voorz.** Vergeleken met andere verenigingen zijn wij goedkoop, gezien de service. Er is nog nooit een jaar geweest dat het ledental daalde als gevolg van quotumverhoging.

De Hr. **E. L. H. v. d. Berg** afd. Arnhem. De afd. moeten de mensen erbij betrekken. Hoe kan dat als het quotum steeds hoger wordt.

De Hr. **W. Nijman** afd. Loenen a.d. Vecht. We praten al 1½ uur over een potje honing.

De Hr. **J. W. Jobse** afd. Walcheren. Het gaat niet over die f 6,— maar over het psychologisch effect.

Een abonnement op het Groentje voor f 15,— en de rest bij van Dam. De ver. wordt een log apparaat waar niets uitkomt. We moeten meer naar buiten.

De Hr. **G. J. Engberts** afd. Warnsveld. De tijd van lid om de suiker is voorbij. Als de ver. ons lief is moeten we betalen. Als we het zelf gaan doen hebben we geen Groentje en geen verzekering meer. Ik begrijp niet waarom er zo lang gezeurd wordt.

De Hr. **C. van Beek** afd. Noord- en Zuidbeveland heeft tegen de verhoging geen bezwaar, maar zou iets willen doen aan de verzekering. **Voorz.** licht de verzekering toe.

Er wordt gestemd over de quotumverhoging. **Vóór 168 — tegen 48 — blanco 7 stemmen. Het voorstel is met grote meerderheid aangenomen.** Daarna wordt de uitslag bekend gemaakt van de stemming over het voorzitterschap. Mr. **L. R. J. van Rappard 170**, de Hr. **H. G. Maagendans 30**, de Hr. **W. Assink 17**, ongel dig 6 en blanco 2 stemmen.

De Hr. Mr. van Rappard is met een indrukwekkende meerderheid herkozen. **Voorz.** dankt voor het in hem gestelde vertrouwen. Hoopt dat er minder kritiek zal zijn bij de volgende A.V. Zegt dat het H.B. overweegt meer leden in te schakelen bij de commissies en vestigt de aandacht op de mogelijkheid mensen aan te bevelen voor de functie van secr.-penningmeester. (part-time)

Voor de Commissie Nazien Boeken worden aange wezen de afd. Dieren, Dinxperlo en res. Doetinchem. Als plaats voor de volgende jaarvergadering wordt wederom Wageningen aangewezen. Medegedeeld wordt dat wordt overwogen suiker te leveren mits de bestellingen gecombineerd worden zodat de aflevering op enkele plaatsen bij een groot kwantum kan worden geconcentreerd.

Beleid.

De Hr. **C. Uiterwijk** afd. Soest. Op onze jaarverg. sprak een imker uit het Zuiden over Amerikaans Vuilbroed aldaar.

Voorz. Dat staat buiten dit beleid. Misschien kan de Hr. Duyvetter hierover iets zeggen.

Hr. **J. Duyvetter** zegt niet te zullen ingaan op het beleid van het rijksbijenteeltconsulentschap. In 1974 was er een haard van Am. Vuilbroed in St. Michels Gestel. Deze werd stevig bestreden en was plaatselijk bekend. In 1975 was er een haard in den Dungen.

Dit was een nieuw geval. De haard in St. Michels Gestel was mogelijk een gevolg van het opnemen van de bijen van buitenlandse honing. Er wordt nog rustig buitenlandse honing gevoerd. De haard in den Dungen kan veroorzaakt zijn door het invoeren van een buitenlandse moeder. Een publicatie daaromtrent is in de maak, we gaan ernstig op deze zaak in. Bij twijfel dient men onmiddellijk het consulentschap te waarschuwen. De enige maatregel is verbranden. Van de volken afblijven met geneesmiddelen. Honing is op sporen van Am. Vuilbroed niet te onderzoeken. Men moet er van uitgaan dat buitenlandse honing besmet kan zijn. Quarantaine toepassen. Geen andere imkers op de stand toelaten. Geen antibiotica toedienen.

De Hr. **J. A. Zoet** afd. Buiksloot vraagt nogmaals voor H.B. vergaderingen vroegtijdig een vergaderrooster op te stellen en zij die verhinderd zijn achteraf in te lichten.

Mej. **L. Jasperse** afd. Bunnik looft de Commissie

Koninginnenteelt onder voorzitterschap van H.B.-lid R. H. Geskes, maar in feite is het een carnica-commissie. Zij wil de taak van de commissie verruimen en ook een eilandje voor inlands ras zoeken. Hr. **Geskes** Dat is op de vergadering ter sprake geweest. Over terugfokken van Apis Mellifica Mellifica is niet specifiek gesproken.

Voorz. wil een door de Kring Apeldoorn ingediende motie in bespreking brengen. De Hr. **A. H. Verbeek** afd. Eerbeek deelt mede dat deze motie bestemd is voor de eerstvolgende A.V. en voorlopig kan worden opgelegd.

De Hr. **B. v. d. Laan** Noordoostpolder. Op de groepsvergadering met H.B. lid Habers is ons van alles beloofd. Het organiseren van cursussen enz. Er is niets uit de bus gekomen. Vraagt naar beginners-rubriek in het maandblad.

De Hr. **B. Haitsma** afd. Leeuwarden deelt mede dat erelid Tj. Stienstra ernstig ziek is. De situatie in afd. Leeuwarden is verward. De zaak zit in de soep. Het H.B.-lid B. v. d. Hul is hiermee bezig maar heeft nog even tijd nodig. Vraagt over examen Practisch Imker Hr. **Pater**. Hierover komt nog een nadere publicatie. We doen wat mogelijk is.

De Hr. **A. H. Verbeek** afd. Eerbeek. De antwoorden van de Hr. Pater (die in een enkel geval nogal fel reageerde) passen een H.B.-lid niet. Komt alles dan op de Hr. Pater neer? Wat doen de anderen dan? Alles kan niet op één man aankomen.

De Hr. **Mr. F. B. Blaisse** afd. Doetinchem heeft een waarderend woord voor de toelichting bij de stukken van de Hr. Pater. Wat betreft de opvolger van de voorz. moet er een lijst van drie personen komen opgemaakt door het H.B. Spr. pleit voor inspraak van de groepen die personen naar voren kunnen brengen.

Voorz. Het H.B. moet 3 namen stellen. De groepen kunnen altijd namen naar voren brengen als er geschikte mensen zijn. Indien niet uit het H.B. dan van buiten. De Hr. **B. Tesink** afd. Westland spreekt over het inzamelen van propolis. Heeft een circulaire gekregen uit Sittard en kort daarna van de Benelux.

We werken voor het buitenland. Is het niet mogelijk een nederlandse geneesmiddelenindustrie in te schakelen? **Voorz.** licht de belangstelling voor propolis in het buitenland, die overigens al weer dalende is, toe.

De Hr. **R. Lussenburg** afd. Rotterdam klaagt over de kortingsregeling en heeft bezwaar tegen directe betaling. Hr. **Pater**. De kortingsregeling is voor een ieder gelijk. Wij zijn soepel met de betaling. De Hr. **J. H. Lubbers** afd. Assen. Men gaat de bevoegdheid van de bezitters van het diploma Practisch Imker beperken. Waarom? Niet beperken maar uitbreiden. Er is een tekort, vooral in het noorden. Hr. **Pater** U haalt twee dingen door elkaar. Er komt weer een opleidingscursus voor leraren in het noorden. Bezitters van een diploma P.I. kunnen ontheffing krijgen bij een tekort aan leraren. Hr. **Geskes** H.B.-lid geeft een voorbeeld van een friese imker die met ontheffing les geeft.

De Hr. **C. Roelen** voorz. Bijenhoudersbond N.C.B. bedankt voor de uitnodiging tot het bijwonen van deze vergadering en zegt enkele complimenteuzen woorden over het verloop. Hij heeft leerzame suggesties beluisterd. Hij was aanvankelijk wat de E.E.G.-hulp betreft optimistisch, maar als we ooit in de modder gezeten hebben dan is het nu. We moeten in goede samenwerking verder gaan. Spr. hoopt dat de verenigingen dichter bij elkaar zullen komen. Voor we ons doel bereiken zullen we nog wel op veel moeilijkheden stuiten. Hoopt in goede samenwerking nog veel te bereiken.

De Hr. **J. J. Brugman** afd. Den Helder heeft het Openluchtmuseum in Arnhem bezocht. Ontdekte daar een door wasmot aangetaste raat en enkele honingbokalen waarvan de deksels niet vlekkeloos waren. Vindt dat negatieve propaganda. Bestuur afd. Arnhem zal er aandacht aan schenken.

De Hr. **D. J. Jonkman** afd. Hoog Zuthem. Het Groentje is een kostbare zaak. We moeten de advertentietarieven verhogen.

Mej. **L. Jasperse** afd. Bunnik. Is er al iets bekend over onze kroonprins. Spr. is geschokt door de opmerkingen van de Hr. Zoet als zou het personeel niet gemotiveerd zijn. Deze opmerking vind ik walgelijk. Pluim op de hoed van het personeel. Vraagt verder de vergadering te beginnen op de tijd van vroeger en een behoorlijke lunchpauze te houden.

Voorz. Wij hebben ons nog niet vastgelegd op een kroonprins. Geen der H.B.-leden heeft zich bereid verklaard. De Hr. Muntjewerf heeft zich nog niet definitief ter beschikking gesteld.

De Hr. **J. v. Rij** afd. Den Haag. Drie van zijn kasten zijn door baldadigheid verloren gegaan. Hij kreeg 3 maal f 3,— vergoed, terwijl het maximum f 3000,— per jaar is. **Voorz.** Dat slaat nergens op, een contract geldt naar weerskanten, maar wij zijn niet eens verzekerd tegen baldadigheid.

Te ruim 18.00 uur sluit de voorz. de vergadering en wenst de afgevaardigden wel thuis.



Het lokken van zwermen (II)

Hoe gaat dit aanlokken van zwermen nu eigenlijk in zijn werk? De meest gebruikelijke manier is het plaatsen van een lok- of spiekkorf (spieden = speuren; de soms gebruikte benaming spiekkorf is foutief) bij voorkeur op de heide.

Om deze lege woning voor een aan te vliegen zwerm tot een begerenswaardig object te maken spijlt de imker in de korf wat werk of voorziet de kast van één of meer gedeeltelijk uitgebouwde lokraten, waarbij zuivere was van jonge bijen het meeste effect heeft en open broed de aantrekkingskracht natuurlijk sterk verhoogt. De afstand tot de bijenstand of veldstal bedraagt in de regel niet meer dan 18 tot 20 meter, waarbij de situering oost-west als de meest gunstige beschouwd wordt.

Veel resultaat verwacht het merendeel der imkers echter niet van deze laakbare methode. Het gebeurt namelijk zelden dat een heidezwerm in een lokkorf trekt zonder eerst ergens anders te zijn gaan hangen, of omgekeerd, in een dergelijke korf blijft zonder het daarvóór elders te hebben geprobeerd. Meer dan een

enkele onbeduidende nazwerm kan men volgens hen op deze wijze dan ook niet verkrijgen.

De oude korfimmers zagen dat echter anders. Zij brachten de bevolkte lokkorven in de stand en lieten deze tussen de andere korven tot het najaar staan, zwavelden de volken dan af en sneden de raten er uit. Het volgende voorjaar konden deze lege korven opnieuw als lokkorven dienst doen. Was daar in de herfst geen of weinig honing in, bijv. omdat de hoofdzwerm weer had gezwermd, dan verkregen deze malafide imkers weliswaar geen honing maar zij bezaten wel een dubbel aantal lokkorven met raten, want de volken kwamen van de honger om.

Zij waren van mening dat men juist in dergelijke korven gemakkelijk zwermen kon lokken.

Hoewel sommige bijenhouders deze indirecte diefstal trachten te vergoelijken door te stellen dat de aldus geschepte zwermen door onoplettendheid van hun collega's toch verloren zouden zijn gegaan, geldt het aanlokken in het algemeen terecht als onbehoorlijk, althans wanneer er kennelijk kwade opzet in het spel is.

In Drente werd bij het aantreffen van lokkorven die zonder voorkennis op de heide geplaatst waren aan kinderen verzocht daarin hun behoefte te doen, zodat ze onbruikbaar werden! In Cap. II, Par. 10 van het ontwerp dat de Churfürstliche Sächsische Bienengesellschaft in 1773 maakte voor een Chursächsisches Bienenrecht wordt gesteld dat een "Bienenwirth" (bijenwaard = imker) strafbaar is, wanneer hij bijenwoningen merkt met een lokstof. Merkwaardigerwijs vervalt dit verbod en gaat de imker dus vrijuit als hij de naastbijzijnde collega attent maakt op zijn handelwijze en deze kan bewegen hetzelfde te doen. Een nogal ongelukkig gekozen regeling, die de toen ook reeds bestaande problemen op dit gebied beslist niet oploste, maar veeleer deed verergeren.

De imker zelf mag echter ook geen aanleiding geven zegt een 19de-eeuwse verordening uit Appenzell (Zwitserland). Als hij in de zwermtijd een open "Wabenbecher" (ratenbakje) op of bij de bijenstand laat staan, kan hij ongewild de afgevlogen zwerm van iemand anders aanlokken. En hoewel hij volkomen te goeder trouw is zou hem deze nalatigheid toch een boete van 4 tot 10 Francs kunnen opleveren.

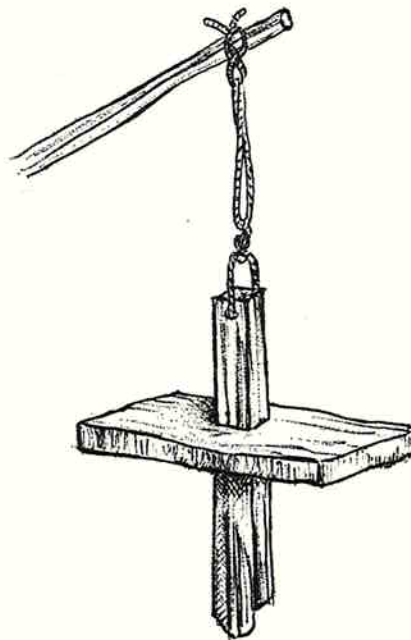
Een en ander moet natuurlijk niet verward worden met de proefkorven die korfimmers vroeger in de nazomer plaatsten om te kijken waar de heide het best honingde.

Behalve korven en kasten zijn voor het lokken ook manden en kleinere korven in gebruik, die aan de binnenzijde bestreken worden met honing, was en andere lokstoffen en vervolgens

opgehangen in fruitbomen e.d. met de opening opzij of naar beneden.

In Letland hing men zelfs Klotzbeuten in de bomen, terwijl van de Nandistam in Afrika een spreuk bekend is, die werd opgezegd tijdens het kloppen op de stam van een boom waarin een lokkorf hing: "Iso ni kot ne-lalang, chololion chemi-i-Keyu" d.i. "Kijk, hier is een warm huis.

Leg jullie honing hierin, jullie allemaal die hier in Elgeyo bent."



Zwermvanger van de Lüneburger Heide.

Het bevestigen van bijenwoningen in boomkruinen of aan het dak is overigens een wijd verbreid gebruik, met name in Afrika (Ethiopië) en Indonesië (Java). Het herinnert aan de oorspronkelijke woudbijenteelt, maar is waarschijnlijk in de eerste plaats bedoeld als veiligheidsmaatregel. Zwermen kunnen ook op zeer eenvoudige wijze gelokt worden door takken van bomen of struiken in de onmiddellijke omgeving van de bijenstal te bestrijken met wat honing of was. Afgeleid daarvan is de rechtopstaande of hangende paal, al of niet voorzien van een plankje, dat soms betimmerd werd met eikeschors of kurk.

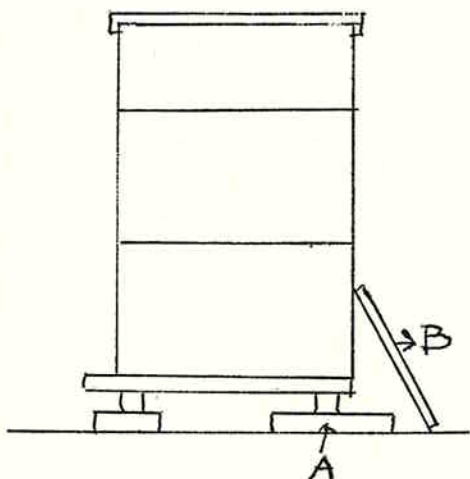
In Somalia (Afrika) fungeerde destijds een met honing ingesmeerde ronde houten staaf van ca. 1½ meter als zwermlokker.

Chr. Maillie,
Zutphen.

UIT DE JAAGKIEPS

Goedkope bijenweegschaal

Ik plaats een goedkope personenweegschaal (A) onder de achterkant van de kast. Tegen de achterkant van de kast zet ik een plank (B) om de weegschaal tegen regen te beschermen. Ik kan gemakkelijk op ieder gewenst ogenblik de plank even wegnemen om het gewicht af te lezen. Als je de weegschaal op de aangegeven wijze plaatst, geeft die tamelijk nauwkeurig **de helft** van het gewicht van de kast aan.



De imker, en in het bijzonder de liefhebber, wordt op deze wijze veel gewaar over de toestand van het volk, de voedselvoorraad, wanneer de dracht inzet en ook als die ophoudt, en de te verwachten honingooft. Tekening en gebruiksaanwijzing zijn van W. Sherman in ABJ juni 1974.

Méer imkers dan vroeger!

Sedert de veertiger jaren loopt het aantal imkers terug, maar de profeten, die de ondergang van de bijenteelt zien naderen, hebben het mis. Je moet de ontwikkeling over een veel langere tijd bekijken om de dingen in juister verhoudingen te zien, zegt voorzitter Schneider van de kring Alsfeld-Hessen. Hij vond in de staatsarchieven een lijst van de bijenvolken in zijn ge-

bied uit het jaar 1864 en wel per dorp afzonderlijk. De lijst, die hij in Die Biene juli 1974 publiceerde, telt 91 plaatsnamen en naast het aantal volken in 1864 vermeldt Schneider het aantal volken van 1974. Meer dan 100 jaar geleden telde het gebied in totaal 1266 bijenvolken en nu 2213. Een toename dus van 75%. Dit overzicht betrof dus het flink gestegen aantal **bijenvolken**.

In Rheinische augustus treffen we cijfers aan o.a. betreffende het aantal **imkers** in Rheinland en Westfalen, dat van 1849 tot 1932 loopt. We nemen daar drie cijfers uit en we beginnen met het jaar 1864. Rheinland en Westfalen telden toen **samen** 1239 leden-imkers. In 1900 had Rheinland alléén al 6111. (Westfalen had in 1888 een eigen organisatie gesticht.)

Na de oorlog 1914-1918 steeg het aantal imkers snel. Het hoogste punt vinden we in 1922 met 20.521 imkers. Daarna daalde het aantal weer tot 11224 in 1932.

Het laatstgenoemd artikel noemt ook een paar van de oorzaken van toename en afname van het aantal imkers. Goede honingjaren doen het aantal imkers stijgen, hun aantal daalt na slechte jaren. Als de mensen armer worden, stijgt het aantal imkers. Een economische crisis gaat samen met een grotere belangstelling voor de bijenteelt. Als de suiker schaars is, neemt de belangstelling voor de bijenteelt toe.

De produktie van veel winterbijen

In juli begint het nieuwe bijenjaar, zegt Rheinische augustus 1974 en het blad geeft met grote letters en tekeningen de te volgen gedragslijn aan. Die is de laatste jaren wel grondig veranderd.

Vroeger leerden we, dat we op 1 oktober klaar moesten zijn met het afvoeren van de wintervolken. Nu lezen we: eind augustus het laatste voer geven.

De in genoemd artikel aangegeven gedragslijn komt op het volgende neer. Direkt na het slingeren van de zomerhoning het volk voor de winter op twee bakken zetten. De koningin moet overvloedig ruimte hebben om eitjes te leggen.

Zowel in de onderbak als in de bovenbak komen zeven ramen, de resterende ruimte wordt weggewerkt door middel van verkleinblokken. Beneden komen zeven ramen met broed. Boven komen de overige ramen met broed, stuifmeelramen en een paar van de pas leeggeslingerde ramen. Direkt na het slingeren beginnen te drijfvoeren en eind augustus moet het volk klaar zijn voor de winter.

Op deze wijze lopen er in de volken tussen eind augustus en eind september grote aantallen onverbruikte winterbijen uit, die tot half mei leven en die dus in het voorjaar in staat zijn om het volk snel te doen groeien voor de voorjaarsdracht.

Deze wenken zijn van de bekende, niet meer zo jonge, imker Thiels.

De bekende onderzoeker H. Wille van het Zwitserse bijeninstituut geeft niet de praktische wenken van de oude rot Thiele, maar in Blauwe augustus 1974 komt hij wel tot dezelfde doelstelling. Hij zegt:

Volken, die eind april begin mei op vlieghoogte zijn voor de voorjaarsdracht, kan je alléén opbouwen als die volken bij de uitwintering beschikken over minstens 15000 sterke, jonge winterbijen. Zo mogelijk moeten deze winterbijen leven tot eind april of half mei.

In een vervolgartikel in september gaat Wille verder:

— Langlevende winterbijen ontstaan alleen dan, als ze in hun jeugd zo weinig mogelijk broed te verzorgen hebben gehad en als ze bovendien gedurende enige weken een overvloedige stuifmeelvoeding hebben gehad.

— Ze moeten in augustus in groeiend aantal ontstaan en ook nog uit het broed van september.

— Om een sterke generatie van winterbijen te krijgen, moet de koningin in augustus veel eitjes leggen, zo ongeveer 1000 per dag. Als ze maar 500 eitjes per dag legt, kan de imker slechts een zwak wintervolk verwachten. Ook in september moet de koningin nog flink doorgaan met leggen.

— Om genoeg te kunnen leggen, moet de koningin de beschikking hebben over ongeveer 5000 cm² raatoppervlakte, die geen wintervoer bevat.

— Het volk moet begin augustus uit minstens 25000 bijen bestaan, maar meer bijen is beter.

— Als aan het bovenstaande voldaan is, moet er ook nog voldoende stuifmeel beschikbaar zijn om het gestelde doel te bereiken.

Weerbarstige voedsters

Tijdens de lange zomerdagen verzorgen de werkbijen het broed beter dan wanneer de dagen korter zijn, hebben Russische onderzoekers vastgesteld. Na de langste dag treden wat zij noemen „antagonistische werkbijen” op, die, zou je kunnen zeggen, een weerstand tegen broedverzorging hebben en die zelfs een deel van de gelegde eitjes vernietigen. Waarschijnlijk hangt dat samen met de teruglopende ontwikkeling van de voedersapklieren. Ook al heb

je een jonge koningin in een volk, die veel eitjes kan en wil leggen, dan betekent dat niet zonder meer, dat zo'n volk een groot broednest krijgt.

Want de werkbijen kunnen na de langste dag de groei van het broednest afremmen. We lazen dit in GKZ augustus 1 1974.

Bijen en alcohol

Roy Pence van het Californisch bijeninstituut heeft proeven genomen over het gebruik van alcohol door bijen. Bijen nemen gemakkelijk honing op, die tussen de drie en acht procent alcohol bevat. In het bijzonder de drie en de zes procent oplossingen werden ijverig verzameld, tot er niets meer te halen over bleef.

De proeven van Pence brengen een paar punten uit het leven van de bijen naar voren, waar we gewoonlijk niet bij stilstaan. Hij schrijft:

Als de bijen nektar halen van de bloemen, denken we meestal, dat ze dat prettig vinden. Dat is nog de vraag, want honing zuigen betekent voor de bij niet, dat ze **drinkt**. Ze **verzamelt** en wat ze verzamelt komt niet in haar maag en ze geeft het thuis weer af. Het honingblaasje is alleen maar een „opvouwbaar container” met een inhoud van 100 mg, hoewel 20 tot 40 mg een gebruikelijke lading is. De verzamelde nektar wordt thuis in de cellen opgeborgen, en gerijpt tot voedsel. Hier rijst de vraag: wordt de verzamelde alcohol één geheel met het voedsel? Het is niet bekend hoeveel alcohol er bij het indampen van de nektar overblijft.

Bij een van de proeven haalden de bijen wijn met een alcoholgehalte van 20% op een afstand van 1 km. Daar werden ze gemerkt en als zo'n gemerkte bij naar huis vloog, deelde de waarnemer bij de voederplaats dat per radio mee aan zijn helper die bij het vlieggat oppaste en die de tijd opnam, die de bij nodig had om thuis te komen. Dat was de normale tijd voor die afstand en deze bijen gedroegen zich als alle andere. Ze waren dus niet „onder de invloed” van de alcohol. Ze hadden flink wijn **verzameld**, zegt Pence, maar er geen druppel alcohol van **gebruikt**.

De bijen, die deze wijn verzamelden, oriënteerden zich op de plek waar dit „voedsel” te vinden was, ondernamen de terugreis naar hun woning, gaven het verzamelde „voedsel” af en besloten pas **daarna** om niet terug te gaan om meer te halen. Wat zo'n bij dus eerst als „voedsel” had beschouwd, vond ze later toch niet de moeite waard, waarschijnlijk toen ze de wijn overdroeg aan de wachtende jonge bijen, die het in de cellen zouden opbergen. ABJ september 1974.

De lezer schrijft

REACTIES OP „NORMALISATIE VAN DE ENKELWANDIGE BIJENKAST”

Hoewel ik de nodige kritiek op mijn pleidooi voor deze kast had verwacht, heb ik tot mijn genoegen mogen constateren, dat vele imkers mijn visie delen. De ontvangen reacties (vragen en suggesties o.a.) nopen mij dan ook nog even hierop terug te komen.

Dat de telefoonnummers in Apeldoorn zijn gewijzigd, kan ik helaas niet helpen; voor degenen, die graag spontaan willen reageren zal ik dit artikelje besluiten met mijn nieuwe telefoonnummer.

Hechthout WBP is geen nieuw houtprodukt, wel het meest geschikte voor een oerdegelijke bijenkast; de eigenschappen beschreef ik reeds in het april-nummer. Het is inderdaad korrekt, dat hechthout ook wel waterbestendig (watervast) triplex of multiplex wordt genoemd. Betontriplex voor gladde afscheidingsvlakken bij betonbekistingen is inderdaad ook hechthout, dikte varieert van 15 tot 20 mm. Kunt u dit tegen een zacht prijsje bemachtigen, dan is het aan te bevelen er gebruik van te maken, al was het maar voor 3-ramers of 6-ramers.

BK's en HK's van hechthout sluiten, indien vakkundig gezaagd, zo strak op elkaar, dat het losmaken met een raampjesbeitel het risico oplevert dat de houtlagen beschadigd worden. Een ontvangen suggestie om in plaats van deze beitel een stopmes (van de schilder) te gebruiken heb ik onmiddellijk uitgeprobeerd. Conclusie: goede oplossing, niet alleen voor hechthoutkasten, doch voor alle enkelwandige kasten.

Dhr. J. v. d. Sluys uit Wageningen refereert nog aan zijn artikel in het Groentje van november 1961, waarin hij o.a. schrijft te zijn begonnen met een serie dubbelwandige kasten (Simplex). De onderlinge verwisselbaarheid liet zodanig te wensen over, dat hij tot de uitspraak kwam „Als hiermede gewerkt moet worden, houd ik er liever mee op”. Betrokkene publiceert dan gegevens omtrent een enkelwandige, vierkante kast (komt in principe overeen met de Buckfastkast). Door het inkorten van de raampjesoren creëert hij een uitgekiende tekening van een vierkante kast, geschikt voor onze raampjesmaat. Hoewel het idee mij zeer aanspreekt

acht ik het afwijken van de inmiddels ingevoerde spaarkast weinig opportuun. We bezitten thans een goede enkelwandige kast, die met enkele detailverbeteringen echt wel kan uitgroeien tot een goede universele kast.

Dhr. Vanberg (Verberg) uit Assen pleit voor de invoering van speciale cursussen „kast timmeren”. Naar mijn mening zou kastenbouw (praktisch) een onderdeel van elke beginnerscursus moeten zijn.

Hier ter plaatse is dat sinds kort voor de eerste maal gedaan; alhoewel er enige aanloopprobleempjes waren, is wel duidelijk gebleken, dat met „een zelf gebouwde kast” zonder meer in een behoefte wordt voorzien.

Dhr. Smit uit Dronten bezit een zodanig assortiment Simplexkasten en onderdelen hiervan, al dan niet op elkaar passend, dat hij er geen gat meer in ziet. Op uitnodiging heb ik zijn fraaie bijenstal bezichtigd, die hij als jachtopziener in een mooi gebied, rijk aan katjes, bij Roggebotsluis heeft opgebouwd. Binnen afzienbare tijd hoopt de heer Smit zijn bijen in enkelwandige kasten van betontriplex te huisvesten.

Ook bracht iemand de schimmelgevoeligheid van de diverse kasten ter sprake. Hoewel ik met beide typen kasten enige ervaring heb opgedaan, geloof ik niet, dat het kasttype hier veel mee te maken heeft.

Een zwak volk in een tienraams kast, ongeacht het type, zal doorgaans meer last van beschimmelde (kant)raten hebben dan een sterk volk. Plaats in het (vroeg) voorjaar maar eens een vel plastic folie over het volk (in de deksel styropor); u bemerkt dan al ras, dat bij enkele volken het folie droog blijft, terwijl bij andere condensdruppels zichtbaar zijn. Dit laatste tekent de zwakke volken, die hun binnenklimaat (nog) niet kunnen beheersen.

Conclusie: Met beide kastsystemen is in wezen heel goed te werken, alhoewel degene, die een flink aantal volken bezit en regelmatig pleegt te reizen, de voorkeur zal geven aan de enkelwandige kast, waarmede aanmerkelijk sneller en doelmatiger gewerkt kan worden. De ontwikkeling in het buitenland bevestigt deze stelling. Een goede imker kan niettemin met elk type kast overweg, de betere imker echter, kiest de beste kast.

J. J. Speelziek, Apeldoorn

In het Groentje van april i.l. schrijft de heer Speelziek een artikeltje over de normalisatie van de enkelwandige kast en tracht daarbij de bestaande genormaliseerde kast, n.l. de SIMPLEX, af te kraken. Dit is hem echter volgens mij volkomen mislukt, wat ook begrijpelijk is, daar deze kast door de jaren heen en na allerlei probeersels van andere modellen, heeft weten stand te houden en daardoor zelf heeft bewezen voor ons klimaat en onze drachtmogelijkheden, de beste te zijn.

Er heeft inderdaad een enkelwandige Simplexkast, maar met sponningen bestaan (die kan ik u nog wel laten zien), maar deze is inmiddels ook reeds van het toneel verdwenen.

Nu wat betreft het in omloop zijn van de meest uiteenlopende kasten en kastjes. Dit is niet zo'n wonder, immers in vroeger jaren was het imkeren aangewezen op de boer als nevenberoep.

En daar deze boer, gedwongen door zijn armelijk bestaan, alles moest zelf doen, daar hem ten enenmale het geld ontbrak om iets te laten doen door vakmensen, was hij timmerman, metselaar, mandenvlechter, boter- en kaasmaker en noem maar op tegelijk. Uiteraard was de Black en Decker er nog niet, dus was hij aangewezen op een handzaag, hamer en nijptang en soms een beitel. Dan zocht hij het meest voorhanden zijnde materiaal voor zijn arbeid uit en dit was voor de bijen het stro, waarvan hij de woningen vlocht. Eerst veel later begon de houten bijenwoning zijn intrede te doen en de boer wilde wel mee met deze ontwikkeling, maar nog steeds had hij een armetierig inkomen, dus bleef hij noodgedwongen zoeken naar goedkoop materiaal. Dit werd dus alle mogelijke afvalhout, dun, dik, smal, breed en hiervan trachtte hij met behulp van zijn gereedschap iets te maken, wat op een bijenkast geleek. Nu moet u in de tegenwoordige tijd eens proberen, met dezelfde materialen en gereedschappen, die deze boer toen ter beschikking had, een goed passend en op elkaar sluitend bouwsel te maken, dat dan de naam bijenkast zou mogen dragen. Dat zal u als leek niet gelukken, dus is het in het geheel geen wonder, dat er zoveel ondeugdelijk materiaal in omloop is, wat ik overigens helemaal niet goedpraat, alleen wil ik maar even aantonen, dat het toentertijd niet anders kon.

Dan spreekt u van het rammelen van inwendige delen van de Simplexkast bij het vervoer. Daar is bij een **genormaliseerde** Simplexkast geen sprake van, daar alles, binnen en buiten, zodanig passend en sluitend is gemaakt, dat schui-

ven of anderszins bij normaal vervoer onmogelijk is! Bij abnormale omstandigheden, als aanrijdingen, diepe knipgaten, met te grote snelheid genomen, of iets dergelijks, zal elke willekeurige kast nadelen ondervinden.

Vervolgens heeft u het over ruimten opgevuld met allerlei textiel enz., wat toch niets met het kasttype te maken heeft. Elke kast kan met kleedjes of ander dek materiaal worden opgevuld, dus dit slaat nergens op. Dit is niet de schuld van de kast, maar van de imker.

Terzijde wil ik nog even opmerken, naar aanleiding van uw uiting, dat de heer Mommers zijn spaarkast heeft ontworpen naar het voorbeeld van de Amerikaanse Langstrothkast, (die evengoed een dubbelwandig model heeft of had) dat waarschijnlijk bij deze keuze ook de Duitse Zanderkast hier wel een rol zou hebben kunnen gespeeld. Deze kast lijkt n.l. zeer veel op de spaarkast en heeft bovendien de naam gemeen, n.l. SPARSTOCK.

Ook deze kast had echter wel sponningen, zodat de bakken niet koud op elkaar stonden, wat ik het grootste bezwaar vond van de spaarkast hier te lande.

En nu we toe zijn aan de bezwaren en fouten aan de spaarkast behoeft u maar verder te lezen in het artikeltje van de heer Speelziek. Hij noemt achtereenvolgens, vaste bodem, anders te plaatsen vliegplank, bijenruimte tussen de onderlinge onderdelen, ventilatie onvoldoende, vandaar een gat in de bodem, wandverdubbeling van voren en van achteren niet doorlopend tot onder toe, enz. Allemaal bezwaren, die bij de Simplexkast allang zijn opgeheven, na toetsing op de praktijk, o.a. door Versteeg.

Dan haalt de heer S. aan het begin van zijn artikeltje nog aan het punt dat de Simplexkast niet in zijn stationcar zou gaan. Dat is toch wel je reinste onzin. Moet de bijenkast worden aangepast aan het model auto, dat zijn eigenaar bezit? Dan zouden wij eerst recht een allegaartje van kasten en kastjes krijgen. Trouwens een Simplexkast met 1 B.K. en 1 H.K. is slechts zeer weinig hoger dan een spaarkast in dezelfde uitvoering.

Om de ondeugdelijkheid van de spaarkast nog eens overduidelijk te bewijzen wil ik niet nalaten nog even het volgende te melden.

Op 2de Paasdag werd mij door een jonge curstist van de heer Speelziek gevraagd, om hem te assisteren bij de eerste controle van zijn volgens werktekening gefabriceerde hechthouten spaarkast, **met** bodem ventilatie. Hij had zijn bijen overwinterd op een dubbele broedkamer, zoals ik ook altijd doe, boven het broed met de bijen, beneden een bak met uitgebouw-

de ramen (mijn ondervinding was n.l., dat daar de uitgebouwde ramen het best beschermd waren tegen wasmot en weersinvloeden van buiten).

Nu bleken in deze onderste bak aan weerskan-ten 3 ramen, dus totaal 6, volkomen beschim-meld te zijn. Dat heb ik in mijn Simplexkasten, **zonder** bodemventilatie, nog nooit gehad, en ik loop toch al verscheidene jaartjes mee in de imkerij en met mijn Simplexkasten.

Al met al moet ik dus tot de conclusie komen, dat het enigste voordeel, dat ik zie in de spaar-kast, ligt in de financiële sector, als u dat ten-minste een voordeel zoudt willen noemen. Ik ben nog altijd van mening, dat een hobby, die een mens plezier en sport verschaft, best wat mag kosten. De verdiensten zijn er tegenwoor-dig best naar, dat dit geen bezwaar behoeft te zijn.

En daar het nog altijd zo is, dat de kost voor de baat uitgaat, zie ik dit voordeel niet zo be-langrijk, dat daarvoor een door de jaren heen beproefde kast als de Simplex, nu plotseling het veld zou moeten ruimen en ik denk, dat vele, vooral oudere imkers het wel met mij eens zullen zijn.

Overigens, heer Speelziek, even goede vrien-den en met hartelijke sportgroeten,

H. C. J. Bekker,
Bentweideweg 18
Apeldoorn.

DE WEERSPIEGEL

Een periode welke de imkers duidelijk aan-spreekt en die van vitaal belang is voor de ont-wikkeling van de volken wordt gevormd door de maanden maart en april. Laat het weer ons hier in de steek en worden we gekonfronteerd met gure buien van hagel en sneeuw en zware nachtvorst in plaats van een pril voorjaarszon-netje, dan betekent dit vaak een fatale aanslag op de toch reeds geslonken reserves van de immen. In de volken is een broednest aanwezig hetgeen betekent dat de verwarming op volle toeren moet draaien om de vereiste broedtem-peratuur in stand te houden.

Pas geleden maakte een imker tijdens een dis-kussie over dit onderwerp de opmerking dat we ons veel te bezorgd maakten want op deze taak zijn de bijen berekend. Jawel, ze kunnen die taak aan als er voldoende brandstof is voor de kachel. In ons geval - stuifmeel - en liefst nog wat nektar in de ramen en een surplus aan bijen die laat in het najaar zijn geboren en die,

als het ware in de kracht van hun bijenleven, de zware taak kunnen oppakken.

Voor nektar in de raten en een volk met veel broed in het najaar (dus jonge bijen in de na-winter) kunnen we zorgen, doch over het weer kunnen we slechts een nabeschouwing houden „hoe het geweest is” en hopen dat het goed zal worden.

Helaas is het weer in de vroege voorjaarsmaan-den te wispelturig om er een bepaalde trend in te ontdekken en tekent er zich geen voorkeur af van de dagen met hogere temperaturen voor de even of oneven jaren, zoals dit in de zomer-maanden wel het geval blijkt te zijn. Waarom in de oneven jaren de zomermaanden gemid-deld meer warmte opleveren is een nog niet achterhaalde zaak, maar wel kunnen we een poging wagen een bepaalde lijn te ontdekken in de verdeling der goede dagen waartoe we de maanden verdelen in perioden van 10 dagen.

We beschouwen in de eerste plaats de gege-vens van Schiphol over de periode 1951 t/m 1974 gescheiden naar de even en oneven jaren hetgeen ons twee perioden van 12 jaren op-levert en gaan voor deze tijdvakken een optel-som maken van de dagen waarop de tempe-ratuur 20° of hoger is geweest.

Het resultaat laat zich in het volgende over-zichtje aflezen waarvan de bovenste reeks be-trekking heeft op de even jaren 1952 t/m 1974 en de onderste op de oneven jaren 1951 t/m 1973.

MEI

28 19 26 = 73
12 20 24 = 56

JUNI

41 46 37 = 124
39 36 61 = 136

JULI

47 51 51 = 149
68 67 73 = 208

AUGUSTUS

62 43 62 = 167
79 65 50 = 194

SEPTEMBER

39 24 15 = 78
46 32 25 = 103

TOTAALTelling

oneven jaren 697 dagen
even jaren 591 dagen

Mei is de enige maand welke in de even jaren over de beschouwde periode meer warme da-gen oplevert dan de oneven jaren. De inzinking van de IJsheiligen is niet zo duidelijk en komt zwak te voorschijn in de tweede dekade. In de oneven jaren is de invloed van St. Pancratius, St. Bonifatius en St. Servatius duidelijker en presenteert zich vooral in de eerste dekade.

Deze IJsheiligen zijn gekenmerkt door koud en guur weer overdag met winden uit Noord-West tot Noord, een veelal gesloten bewolking, hel-dere nachten en weinig neerslag. Tijdens deze koude-inval komen de maximum temperaturen nauwelijks boven de 10 graden en kunnen lage

nachtelijke minia voorkomen met zware nachtvorst.

Aanvankelijk blijven de even jaren iets meer goede dagen produceren maar in de derde dekade van juni schieten de resultaten in de oneven jaren fors omhoog.

Deze tendens zet zich versterkt voort in juli en groeit naar een maximum in de eerste dekade van augustus om daarna geleidelijk en regelmatig af te lopen tot eind september.

Terwijl ik deze zomerse gedachten op papier zet dwarrelt de sneeuw met grote vlokken neer en krijgt het weerpatroon toch nog winterse alures, maar laat ik niet afdwalen en verder gaan met de karakteristiek.

Opvallend is de inzinking in de derde dekade van juni en de tweede dekade van augustus in

de even jaren gevolgd door een opleving welke gelijk is aan de top voor deze reeks.

Met nadruk wil ik er nogmaals op wijzen dat in de gegeven overzichten de = totaaltellingen gemiddelden zijn, de cijfers geven slechts een indicatie.

We kunnen ons nu nog afvragen of de gesignaleerde tendens wellicht plaatselijk is. Daarom beschouwden we tot slot de laatste 5 even en oneven jaren van een aantal plaatsen in ons land welke bij u reeds bekend zijn uit vorige jaaroverzichten.

De bovenste reeks cijfers zijn de even jaren 1966 t/m 1974; de onderste reeks de jaren 1967 t/m 1975. Ook nu is weer een optelsom gemaakt van het aantal dagen met maximumtemp. van 20.0 graden of hoger per dekade.

LEEWARDEN

mei	juni	juli	augustus	september
8 6 5 = 19	15 26 14 = 55	17 12 13 = 42	29 22 31 = 82	10 8 5 = 23
4 10 12 = 26	10 19 18 = 47	32 29 36 = 97	29 29 26 = 84	17 12 10 = 39

VLISSINGEN

mei	juni	juli	augustus	september
5 3 3 = 11	15 19 14 = 48	18 10 11 = 39	22 18 26 = 66	9 8 7 = 24
2 8 3 = 13	11 13 13 = 37	35 31 34 = 100	29 31 29 = 89	17 10 8 = 35

DEDEMSVAART

mei	juni	juli	augustus	september
12 11 9 = 32	21 30 23 = 74	24 17 25 = 66	30 24 38 = 92	16 13 5 = 34
6 15 13 = 34	21 23 27 = 71	40 33 40 = 113	42 33 29 = 104	24 14 13 = 51

ANDEL

mei	juni	juli	augustus	september
13 16 13 = 42	24 33 27 = 84	32 36 32 = 90	38 33 41 = 112	29 17 9 = 55
10 17 15 = 42	16 28 34 = 78	44 41 43 = 128	48 40 40 = 128	33 19 16 = 68

VENLO

mei	juni	juli	augustus	september
16 17 15 = 48	28 39 30 = 97	31 30 39 = 100	36 34 41 = 111	33 19 9 = 61
17 25 23 = 65	23 31 33 = 87	47 46 49 = 142	50 43 41 = 134	37 16 18 = 71

SCHIPHOL

mei	juni	juli	augustus	september
11 9 6 = 26	20 26 19 = 65	24 17 21 = 62	30 21 32 = 83	13 10 8 = 31
6 11 11 = 28	15 18 25 = 58	35 33 38 = 106	42 35 34 = 111	23 13 11 = 47

Vergelijken we de cijfers van Schiphol uit bovenstaande reeks met die over de periode 1951 t/m 1974 dan blijkt zich in de laatste dekade van de maand mei in de even jaren een belangrijke verschuiving te hebben voorgedaan.

Ten opzichte van de lange reeks hadden we in de laatste 5 jaar mogen verwachten $5/12 \times 26 = 11$ dagen met maximum temp. van 20.0 graden of hoger. Het werden er slechts 6.

Verder blijkt de terugval derde dekade juni, tweede dekade juli en augustus alom vertegenwoordigd.

Let u tevens eens op de onderling grote verschillen tussen de hier genoemde plaatsen; bij voorbeeld Vlissingen in de even jaren 188 dagen met maxima van 20 graden of hoger tegen Venlo 417.

Ik wil het hierbij nu laten.

Hoe u de cijfertjes ook verder wilt gebruiken of interpreteren, onthoudt u dat in het spel der meteorologie „DE JOKER” nog steeds hoge ogen gooit.

J. A. Zoet,
Nieuw Vennep.

AFDELINGSNIEUWS

AFDELING N.Z. BEVELAND

Op de laatste contactavond waren 30 personen aanwezig. Een mooi resultaat, dit is pas het begin vrienden! Als dit nummer verschijnt is de contactavond op 11 juni te Goes reeds geweest maar noteert u ook al vast de nieuwe datum in uw agenda 13 augustus en 8 oktober om 19.30 uur in Café de Oprit te Goes. Wij van onze kant zullen trachten een aantrekkelijk programma te brengen. Toont U, Uw belangstelling. Ook de beurs op 18-19-20-21-22 mei, onder de naam „Expo Goes“ is dan reeds lang voorbij, en misschien is ook de manifestatie op de „Hollandse Hoeve“ in Juni al geweest.

Wij komen er echter op terug en houden U op de hoogte van onze verdere activiteiten. Toont u, uw belangstelling en tracht een donateur of lid voor de vereniging te winnen. Echt vrienden met beiden „donateur en lid“ gaat het „Crescendo“.

Onze stand op „Expo Goes“ en elders werd zelf gebouwd en geschilderd, werkelijk een mooi stuk werk van $\pm 5 \times 5$ m, de moeite waard om bij een volgende gelegenheid te komen kijken als u niet reeds dit werkstuk hebt bewonderd, geheel uitneembaar.

Vrienden in den lande onze afd. kent ook „Gastleden“ deze ontvangen onze Maandbrief „Ons Bijenbrood“ in het begin van iedere maand tegen een prijs van f 11,50. Niet te geloven. C.v.B.

BIJENMARKT IJSELSTEIN — 1ste lustrum

Voor de 5de maal organiseert de afdeling IJsselstein e.o. haar jaarlijkse Bijen- en honingmarkt. Op zaterdag 26 juni a.s. begint om 9 uur de keuring van kasten en volken op het DDD-terrein **Achtersloot 15** te IJsselstein. Bekers worden beschikbaar gesteld voor het beste volk in korf en in kast. De traditionele attracties zijn wederom aanwezig, benevens een ruime keuze in imkersartikelen. Van harte welkom, iedereen! Voor eventuele nadere inlichtingen: afd.-secr. Poortdijk 29 (03408-1518) b.g.g. 1278 of 1627.

AFDELING ZUTPHEN

Ruim tien jaar geleden werd in Zutphen de laatste honingmarkt gehouden. Omdat er geruime tijd dus geen gebruik meer van gemaakt is, wilde het gemeentebestuur de vergunning uit de marktverordening schrappen. Dankzij de bemoeienis van de afdeling Zutphen werd dit besluit echter ingetrokken, want men is van plan de traditie in ere te herstellen door nog dit jaar twee honingmarkten te houden.

Dit evenement zal plaatsvinden op de Schupstoel, een intiem marktpleintje in de binnenstad, op 14 augustus en 2 oktober 1976, beide zaterdagdagen van 10 tot 17 uur.

Zutphen is vooral in de zomermaanden een trekpleister voor toeristen. De honingmarkten zullen voor hen zeker een bijzondere attractie zijn. Daarom hoopt de afdeling Zutphen dat veel imkers en honinghandelaars zich voor deelneming zullen aanmelden bij secretaris/penningmeester H. Versteeg, Molengracht 23 te Zutphen, tel. 05750-16651.

BAAS BOVEN BAAS

Natuurlijk willen wij niets af doen van het unieke feit, dat dr. E. Jansen 65 jaar lid van de afdeling De Wijk is (proficiat!) maar met enige trots willen wij opmerken, dat de afdeling Apeldoorn een lid in haar gelederen heeft, die al vanaf 1905 op onze ledenlijst staat ingeschreven, dus 71 jaar lid. Dit is onze Hr. E. Hazelaar, die de laatste 2 jaar wel geen bijen meer kan houden maar desondanks zijn lidmaatschap wil handhaven.

Het is wel eens goed om onze waardering uit te spreken tot die leden, die geen bijen meer kunnen houden en toch trouw lid blijven. Ik denk aan de Mevrouw van onze afdeling, wier man is overleden en toch wil ze de traditie voortzetten, om lid te blijven van de bijenvereniging.

Dit in tegenstelling tot sommige leden, die wel zo gelukkig zijn, dat ze hun hobby kunnen beoefenen en die maar steeds jammeren, als er een contributieverhoging moet komen.

Ik kan mij nauwelijks voorstellen, dat er in Nederland een vereniging is met een nog ouder lid, maar wie weet?!

Secr. N. Meboer

AFDELING OOST FLEVOLAND

Onze afdeling heeft medegewerkt aan de Koolzaadtentoonstelling in de polder. Mede dank zij de medewerking van ons Bijenhuis in Wageningen is dit zeer succesvol geweest waarvoor wij bijzonder erkentelijk zijn.

AFDELING 's-GRAVENHAGE EN OMSTREKEN

Tijdens de z.g. „open dagen ter bezichtiging van de pas aangelegde „J. A. Nijkamptuin“ achter het ziekenhuis Leyenburg, werden enige verenigingen, w.o. onze afdeling, uitgenodigd de bezoekers in te lichten omtrent hun doel en streven.

Daartoe was aan iedere vereniging een kraam ter beschikking gesteld. In de twee „open dagen“ hebben tal van bezoekers deskundige uitleg gekregen over het bijen houden in een grote stad. Het waarnemingskastje trok daarbij erg veel belangstelling. De gegeven toelichting werd zeer gewaardeerd.

Het korfvechten door de heer van der Vegt en zijn zoon trok eveneens grote belangstelling.

Het waren zeer geslaagde dagen welke begunstigd werden door stralend weer. Of deze „reclame“ nog leden zal opleveren moet nog blijken.

AFDELING TER APEL

Op 26 juni a.s. is de afd. Ter Apel op de Rommelmarkt aldaar aanwezig met een honing-, imkersmaterialen- en voorlichtingsstand en een demonstratie korfvechten. Leden van omliggende afdelingen kunnen schriftelijk bestellingen doen, welke zij op genoemde plaats en datum af kunnen halen tussen 13.00 en 17.00 uur. Briefkaarten richten tot de secr. der afd. Ter Apel: J. Klein, Hoofdstraat 26, Ter Apel.

AFDELING WARNSVELD EN OMSTREKEN

Op 31 maart hield onze vereniging een film-propaganda-avond in samenwerking met de afd. Gorssel, Almen/Harfsen en Lochem. Ondanks een onverwachte uitzending van een voetbalwedstrijd kon de voorzitter toch een 40-tal belangstellenden welkom heten. Voor de pauze werd vertoond de film „Bijen houden met succes”. Tijdens de pauze werd een enquête t.a.v. belangstelling voor een cursus korfvechten, beginnerscursus of een gezamenlijke excursie naar de Ambrosiushoeve gehouden. Tot slot werd nog een serie dia's vertoond door de secretaris der afdeling.

Het Bestuur

AFDELING BUSSUM EN OMSTREKEN

Verslag van de bijeenkomst van de leden op woensdag 14 april 1976 in het verenigingsgebouw, te 20.00 uur.

De voorzitter opent de bijeenkomst en verwelkomt de aanwezige leden, waarvan enkelen zijn vergezeld van introducées.

Met betrekking tot het formele gedeelte van deze bijeenkomst geeft de voorzitter het woord aan de reiscommissie.

Medegedeeld wordt, dat de reis naar het koolzaad geheel is geregeld. Er zal een transportmiddel beschikbaar zijn voor hen die niet voor eigen vervoer kunnen zorg dragen. Besloten is dat in elk geval gezamenlijk naar het koolzaad zal worden gereisd, zodat over voldoende mankracht kan worden beschikt. Het reisgeld zal ca. f 1,50 tot f 2,— per kast bedragen. Nogmaals wordt gewezen op het voldoende bijendicht zijn van de kasten.

Als tweede punt wordt aan de orde gesteld het resultaat van het overleg in de commissie tot bevordering van de activiteiten van de afdeling. De heer Wedman meent, dat de commissie zich niet ten doel moet stellen het uitvinden van die activiteiten, doch het doen bevorderen van een stuk initiatief van de leden zelf. Dit kan worden bereikt door ondermeer het onderlinge contact met enige continuïteit te verstevigen. Al pratend kunnen wellicht aanzetten tot nieuwe activiteiten worden gedaan. Spreker doet een beroep op alle leden zoveel mogelijk aan dit onderlinge contact bij te dragen. Hiertoe zal op elke eerste zaterdag van de maand een praatmiddag worden gehouden.

De eerste van deze reeks bijeenkomsten zal worden gehouden op zaterdag 1 mei te 14.00 uur. Voor beginnende imkers is dit tevens een goede gelegenheid kennis op te doen aan de hand van de ervaringen van de kenners van dit vak en zich zonodig ook van raad en daad verzekerd te weten. Het is de wens van de heer Wedman ook de observatiekast wederom in ere te herstellen.

De voorzitter bedankt de beide commissies voor hun bijdragen en spreekt de verwachting uit, dat de afdeling Bussum de toekomst met meer leven in de brouwerij tegemoet mag zien.

Het informele gedeelte van deze avond bestaat uit de vertoning van twee bijzonder mooie en leerzame films, waarvoor de afdeling dank is verschuldigd aan de initiatiefnemer en organisator, de heer Kiers. De titels van de films luiden: „Bienenfleisz” en „de Honingbij”.

Vooraf de laatste film bleek voor de aanwezigen een grote verrassing. De bijeenkomst werd besloten om ca. 21.45 uur.

Al met al een geslaagde avond, mede dank zij de opkomst van een groot aantal leden.

J. A. Roeten secr.

Wij kunnen u alles leveren voor de MODERNE BIJENTEELT voor zo laag mogelijke prijzen uit ruime voorraad.

Vraagt onze jubileum Prijscurant 1976 met vele foto's en afbeeldingen.

Op uw aanvraag zenden wij u die gratis toe.

Tevens komen wij weer op de te houden bijenmarkten.

BIJENSTAND FA. H. T. VAN DAM & ZN.
Jubbega (Fr.) — Tel. 05165 - 13 82

IN MEMORIAM

Afdeling Apeldoorn.

Tot ons leedwezen vernamen wij, dat geheel onverwacht op 70-jarige leeftijd is overleden,

CAREL VERSTEEG

Hoewel hij de laatste jaren geen lid meer van onze vereniging was, echter wel donateur, zullen wij hem blijven herdenken, als een imker die zeer veel voor onze afdeling heeft betekend.

Zo was hij meer dan 25 jaar bestuurslid en heeft hij een groot aantal jaren de suikerverdeling voor zijn rekening genomen en dat met grote accuratesse. Ook als er met de bijen gereisd moest worden, was hij steeds in de voorste gelederen. Vooral de ouderen onder onze leden hebben hier hun herinneringen aan.

Onze deelneming gaat uit naar zijn familie, die wij alle sterkte toewensen om dit verlies te dragen.

Secr. N. Meboer.

Geheel onverwacht overleed op 21 april 1976 onze zeer gewaardeerde voorzitter, de heer

B. W. J. VAN WILLIGEN

op de leeftijd van 67 jaar. Wij verliezen in hem een toegewijd bestuurslid.

Ons medeleven gaat uit naar zijn vrouw en kinderen, die wij van harte sterkte toewensen met dit smartelijk verlies.

Bestuur en leden afd. Heerde

Na meer dan 40 jaar lidmaatschap overleed ons lid en goede bijenvriend de heer

A. W. VAN DER POEL

Hij was een bekwaam imker en hielp vele leden met raad en daad.

Zijn nagedachtenis houden wij in ere.

Bestuur en leden van de
Afd. 's-Gravenhage en O.

Op 12 maart j.l. overleed onze zeer gewaardeerde kollega-imker

J. BERGHUIS

in de ouderdom van bijna 86 jaar. Sinds 1944 was hij lid van onze afdeling. Hij ruste in vrede.

Afd. Beetsterzwaag e.o.

Bijzondere aanbieding voor de moderne imkeres en imker.

SPAARKAST, simplexmaat van prachtig tropisch hout.

Bestaande uit: 1 losse bodem (makkelijk schoonhouden) met koperen pianoscharnier over de hele breedte van de kast, 1 Broedkamer en 1 honingkamer voorzien van draaglijsten of afstandrepen naar keuze, 1 dak met mooi zilverzink voor slechts f 98,75.

Met 2 broedkamers f 112,50. Met 2 broedkamers en 1 honingkamer f 129,50. Met simplexramen en voerbak f 40,— meer.

Ook geschilderd leverbaar à f 30,— in de kleuren groen, wit, teak of eiken, opgeven welke kleur U wenst.

Deze prachtkast ook in bouw pakket voor de doe het zelfver. Koperen schroeven, gegalvaniseerde spijkers, zilverzink en koperen scharnier erbij, resp. f 84,— en f 97,—.

Alle prijzen zijn afgehaald Bijenpark, Breukelen.

Verzending gaat niet franco plus verpakkingskosten.

Alles onder onze bekende garantie.

BIJENPARK BRULLEMAN, BREUKELLEN

Zandpad 42a, tel. 03462-13 03, giro 377905.

VAN OUDS BEKEND sinds 1896.

SIEGERLAND - HONINGSLINGERS aangepast aan de Hollandse raammaat.

4 H raams Honingslinger f 280,—

met elektr. motor f 570,—

6 H raams Honingslinger f 365,—

met elektr. motor f 650,—

8 H raams Honingslinger f 405,—

met elektr. motor f 690,—

Elektro-motoren 70 Watt (met compleet drijfwerk) f 385,—

Alleen-verkoop voor Nederland

„DE BIJENKORF” - Eemnes.

Tevens leveren wij alle IMKERSARTIKELEN

Zelfbedieningsmagazijn **„DE BIJENKORF”**

Meentweg 103, Eemnes — Telefoon 02153-86704

Wij verkopen Bijenvolken in kasten, korven en op ramen, eventueel ook te huur. De bijen zijn kerngezond en worden onder volle garantie geleverd.
BIJENPARK BRULLEMAN, ZANDPAD 42a, BREUKELLEN. Tel. 03462-1303. Van ouds bekend, sinds 1896.

Wij zijn kopers voor alles wat U op bijenteeltgebied kunt aanbieden, zoals bijenvolken in korven en kasten, en verder alle voorkomende bijenmateriaal. Ook ruwe en zuivere was en nederlandse honing. Betaling met contant geld, wordt bij U aan huis gehaald.
BIJENPARK BRULLEMAN, ZANDPAD 42a, BREUKELLEN. Tel. 03462-1303. Van ouds bekend, sinds 1896.

WIJ KOPEN: Inlandse Bijenhoning, Ruwe- Zuivere Bijenwas, Propolis, Honing- en Waszemerij **ARKADIA Lochem.** Tel. 05730-1827/2219.

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 6,50, elk woord meer 25 cent. Bij vooruitbetaling te voldoen op giro-nummer 823276 van de Ver. tot Bevordering der Bijenteelt te Wageningen. Bij 10 keer plaatsen 10% korting. Inzendtermijn voor de 10e van de maand voorafgaande aan de maand van plaatsing. De redactie aanvaardt geen verantwoordelijkheid voor de inhoud.

AANGEBODEN in klein particulier Bejaardenhuis accommodatie voor echtpaar eventueel voor alleenstaande. Gelegenheid tot imkeren en zonodig hulp hierbij. Fam. Brouwer, Stationsplein 18 Dieren. Tel. 08330-14974.

GEVRAAGD: Voor verzameling: Groentjes 1898 tot 1921, imkerijdschriften, bijenboeken (ook buitenlandse), oude bijenfoto's, bijenpostzegels, honingetiketten, bijenspeldjes enz., Atze Dijkstra, Kampingerhof 6, Oosterwolde tel. 05160-2439.

TE KOOP: 15 nieuwe simplexkasten (2 broedbakken, 1 honingkamer en 1 reisraam) per kast f 165,—. J. Eriks, Nollenweg 4, 't Zand, tel. 02249-200.

GEVRAAGD: Oude bijenboeken (ook korfimkerij) en bijenantiek; jaargangen Groentje vóór 1962, alsmede losse nummers van maart 1964 en sept. 1967.
D. Arnold, Julianalaan 7, Soestdijk. Tel. 02155-16231.

TE KOOP: Compleet uitrusting om imker te worden, allemaal kasten simplex maat om 36 volken onder te brengen in de zomer, alles in goede staat; verder honingslinger, bussen, vaatjes met kraan enz.
Te bevragen bij: F. Herskamp, Kon. Wilhelminalaan 12, te Willemsoord.

TE KOOP: 2 koninginnekastjes zweeds model compleet met raampjes en voerraam, prijs f 25,— per stuk. 2 Schudkastjes, zw. model f 10,— per st., verzending onder rembours ongefrankeerd. Adres: M. Regout, Aldenhofpark 1B., Maastricht, tel. 043-13450.

AANGEBODEN: KAUKASISCHE KONINGINNEN. Reinbevrucht f 47,50. Standbevrucht f 25,—. Zeer zachttaardig en zwermtraag. Levering vanaf eind juni.
P. J. Romeijn, Torenlaan 14, Zeist, tel. 03404-23036.

GEVRAAGD: P. Benno; Bijen en Hommels (serie Wat leeft en groeit nr. 25) Dr. Karl von Frisch; De Honingbij.
B. Keizer, Kwartelweg 14, Apeldoorn, 055-231530.

TE KOOP: Heidehoning in emmers van ± 13 kg.
G. J. Grond, Hiddinkdijk 9, Varsseveld, tel. 08352-1994.

TE KOOP GEVRAAGD: In goede staat verkerende honingslinger. Tevens gevraagd: Carnica volkje.
Hoegen, tel. 23-242738.

TE KOOP: 2 bijenvolken in spaarkast met voerbak, 1 in 8-raams kastje. F. W. Roetman, Huurmansweg 10, Helleendoorn. Tel. 05486-54702.

TE KOOP: enkele volken in kasten en een honingslinger, vanaf 5 juli. W. Top, van Sevenhovenstraat 39, Stadskanaal, tel. 05990-2774.

TE KOOP GEVRAAGD: Koolzaad en Wilgenhoning.
F. S. Dijkstra, Bossulaan 40, Emmeloord, tel. 05270-2087.

TE KOOP: een nieuwe drieraamsslinger. H. de Vries, Noord 42, Workum, tel. 05151-1252; bij geen gehoor 05151-1664.

TE KOOP: in goede staat verkerende bijenkasten, spaarkasten in Simplexmaat met honingkamer, te bevragen: H. Pereboom, Paasbergweg 13, Oldemarkt (O) tel. 05615-509.

Wij leveren alles wat voor en bij een bij nodig is. Hier een greep uit onze imkersartikelen. Transformatoren, Nosemack, Koninginnemerkargarnituur, Bijenvegers, Handschoenen, Draad per klos, Spoorwielletjes, Wasmotdood, Ontzegelvorken, Raamgrijpers, Bijentabak, Dathepijpen, Gaatjesapparaat, Honingzeven, Honingpotten, Honingslingers, Honingtank inhoud 50 kg voor het vullen van potten, Kunstraat, Draadroosters, Nektapol met Nosemark, Draaglijsten, Bijenkapen en sluiers, Ramen, Koperen oogjes, Kastten, Korven, Honing, Boenwas met echte natuurterpentijn enz., enz.
Breng ons eens een bezoek, we wonen hier in de mooie Vechtstreek, zeer de moeite waard. U bent van harte welkom, elke dag zijn we geopend ook zaterdag, zondags gesloten.
BIJENPARK BRULLEMAN, ZANDPAD 42a, BREUKELLEN. Tel. 03462-1303. Van ouds bekend, sinds 1896.